SKLEP KOMISIJE (EU) 2019/422

z dne 20. septembra 2018

o državni pomoči SA 36112 (2016/C) (ex 2015/NN), ki jo je Italija izvedlaza pristaniški organ v Neaplju in družbo Cantieri del Mediterraneo S.p.A.

(notificirano pod dokumentarno številko C(2018) 6037)

(Besedilo v italijanskem jeziku je edino verodostojno)

(Besedilo velja za EGP)

EVROPSKA KOMISIJA JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: PDEU) in zlasti prvega pododstavka člena 108(2) Pogodbe,

ob upoštevanju Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru in zlasti člena 62(1)(a) Sporazuma,

po pozivu vsem zainteresiranim stranem, naj predložijo svoje pripombe v skladu z navedenima določbama ([1]), in ob upoštevanju teh pripomb,

ob upoštevanju naslednjega:

1. POSTOPEK

(1) Komisija je marca 2006 od italijanskih organov zahtevala informacije o morebitni državni podpori družbi Cantieri del Mediterraneo S.p.A. (v nadaljnjem besedilu: CAMED) v zvezi z načrtovanimi deli na suhem doku v pristanišču v Neaplju (suhi dok št. 3). Italijanski organi so odgovorili 3. aprila 2006, po tem pa ni Komisija niti ukrepala niti ni zadeve na podlagi pripomb Italije podrobneje raziskala, službe Komisije pa so postopek interno končale, saj se je štelo, da podpora ne vključuje državne pomoči. Italija ni zadevnih ukrepov nikoli uradno priglasila Komisiji.

(2) Podjetje za popravilo ladij, ki deluje v pristanišču v Neaplju, je 21. januarja 2013 izrazilo pomisleke v zvezi s financiranjem, ki so ga javni organi v Italiji zagotovili za tri naložbene projekte, domnevno izvedene med letoma 2006 in 2014, za prenovo treh suhih dokov (*bacini di carenaggio*), ki jih je družba CAMED upravljala na podlagi koncesijske pogodbe. Zadeva je bila evidentirana kot SA.36112 (2013/CP) – Domnevna pomoč ladjedelnici Cantieri del Mediterraneo. Pritožnik je 27. junija 2013 Komisiji zagotovil dodatne informacije.

(3) Komisija je med 28. februarjem 2013 in 12. junijem 2013 ob upoštevanju pritožnikovih trditev zahtevala informacije od italijanskih organov.

(4) Službe Komisije so 21. oktobra 2013 pritožniku poslale svoje predhodne ugotovitve v zvezi z domnevno državno pomočjo za družbo CAMED in ga obvestile, da glede na takrat razpoložljive informacije zatrjevani ukrepi očitno niso pomoč v smislu člena 107(1) PDEU, saj se zdi prednost za družbo CAMED izključena. Službe Komisije so pojasnile, da v navedeni fazi ni bilo znakov, da je bila na ravni izvajalca dodeljena pomoč za tekoče poslovanje, saj se ni zdelo, da bi bila družba CAMED razbremenjena stroškov, ki bi jih običajno morala nositi v okviru rednega poslovanja ali običajnih dejavnosti.

(5) Pritožnik je med 19. novembrom 2013 in 10. februarjem 2015 predložil dodatne informacije. Natančneje, izrazil je zaskrbljenost, da ukrepi pomenijo nezakonito pomoč za naložbe pristaniškemu organu v Neaplju in nezakonito pomoč za tekoče poslovanje družbi CAMED. Službe Komisije so od italijanski organov 17. junija 2014, 14. novembra 2014 in 12. marca 2015 zahtevale dodatne informacije, italijanski organi pa so na te zahteve odgovorili 1. avgusta, 3. in 29. septembra 2014, 11. februarja 2015 in 10. junija 2015. Ker je bilo iz razpoložljivih informacij razvidno, da so bila javna sredstva že dodeljena, so službe Komisije 4. junija 2015 Italijo obvestile, da bodo ukrepi evidentirani kot nezakonita pomoč (2015/NN) – Pomoč za naložbe za pristaniški organ v Neaplju in družbo Cantieri del Mediterraneo S.p.A. – in da bodo uporabljena postopkovna pravila iz poglavja III Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 ([2]).

([1]) UL C 369, 7.10.2016, str. 78.

([2]) Uredba Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 108 Pogodbe ES (UL L 83, 27.3.1999, str. 1). Navedena uredba je bila nadomeščena z Uredbo Sveta (EU) 2015/1589 z dne 13. julija 2015 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije (UL L 248, 24.9.2015, str. 9).

(6) Službe Komisije so se 21. septembra 2015 sestale z italijanskimi organi, poleg tega je Komisija 7. oktobra 2015 zahtevala dodatne informacije, na kar so italijanski organi odgovorili 9. novembra 2015. Službe Komisije so se 11. novembra 2015 sestale s pritožnikom.

(7) Komisija je z dopisom z dne 28. junija 2016 italijanske organe obvestila, da se je v zvezi s pomočjo odločila začeti postopek iz člena 108(2) PDEU.

(8) Odločitev Komisije, da začne postopek (v nadaljnjem besedilu: sklep o začetku postopka), je bila v *Uradnem listu Evropske unije* ([3]) objavljena 7. oktobra 2016. Komisija je zainteresirane strani pozvala, naj predložijo pripombe glede pomoči/ukrepov.

(9) Komisija je prejela pripombe dveh zainteresiranih strani: družbe CAMED in pritožnika. Posredovala jih je italijanskim organom in jim dala možnost, da nanje odgovorijo; njihove pripombe je prejela z dopisom z dne 12. januarja 2017.

(10) Komisija je 9. in 16. novembra 2017 Italiji poslala dodatna vprašanja, na katera je ta odgovorila 24. novembra 2017.

2. PODROBEN OPIS POMOČI

2.1 Ozadje in prejemniki pomoči

(11) Pristanišče v Neaplju je v regiji Kampanija, upravlja pa ga tamkajšnji pristaniški organ.

(12) V pristanišču v Neaplju so trije suhi doki, ki so v državni lasti (suhi doki št. 1, 2 in 3), in dva plavajoča doka, ki sta v lasti dveh zasebnih izvajalcev (doka št. 5 in 6).

(13) Suhi doki št. 1, 2 in 3 se uporabljajo za dejavnosti popravila ladij, ki jih opravlja ladjedelnica CAMED in načeloma katero koli drugo podjetje za popravilo ladij, v skladu s „pravilnikom o uporabi dokov za popravilo ladij v pristanišču v Neaplju“ ([4]), ki je bil sprejet leta 2002 in pozneje spremenjen (v nadaljnjem besedilu: pravilnik iz leta 2002) ([5]). Po navedbah italijanskih organov morajo biti na podlagi nekaterih vnaprej določenih in objektivnih pravil vsi suhi doki v pristanišču v Neaplju na voljo vsem zainteresiranim uporabnikom (npr. drugim podjetjem za popravilo ladij).

(14) Italijanski organi so pojasnili, da so bili doki po odločitvi skupine Fincantieri Group – takrat enega od največjih izvajalcev v ladjedelniškem sektorju –, da se ob koncu prejšnjega stoletja umakne iz pristanišča v Neaplju, v zelo slabem stanju. Družba CAMED ([6]) je takrat v pristanišču v Neaplju delovala kot podjetje za popravilo ladij na podlagi zakona o koncesiji za uporabo zemljišč, ki je veljal od leta 1909 do leta 2008. Po navedbah italijanskih organov se je družba CAMED strinjala, da bo vlagala v območje, če bo pristaniški organ v Neaplju izvedel več strukturnih naložb v suhe doke št. 1, 2 in 3. Na podlagi zahteve, ki jo je družba CAMED leta 1999 vložila pri pristaniškem organu v Neaplju, je slednji privolil v izvedbo del za posodobitev suhega doka št. 3, da bi ta postal primeren za uporabo (v nadaljnjem besedilu: dogovor iz leta 2001) ([7]).

(15) Leta 2001 je družba CAMED pristaniškemu organu v Neaplju predložila vlogo za dovoljenje, da v zameno za 40-letno podaljšanje obstoječe koncesije za uporabo zemljišč (*concessione demaniale*) izvede več del na dokih. Pristaniški organ v Neaplju je na podlagi vloge družbe CAMED v skladu z italijanskim pravom začel upravni postopek za sklenitev koncesijske pogodbe za uporabo zemljišč ([8]). Vlogo družbe CAMED za koncesijo za uporabo zemljišč je skupaj s poslovnim načrtom za 20 dni (od 18. januarja 2002 do 6. februarja 2002) objavil v občinskem registru in svojem registru. V objavi so bile zainteresirane strani pozvane k predložitvi pripomb ali alternativnih predlogov. V skladu s postopkom v primeru ugovorov ali pritožb odločitev o podelitvi koncesije sprejme pristojni minister.

(16) Ker pristaniški organ v Neaplju po objavi vloge družbe CAMED ni prejel pripomb, je izdal akt o podelitvi koncesije za uporabo zemljišč družbi CAMED (*atto di concessione demaniale*) št. 125 z dne 29. julija 2004 (v nadaljnjem besedilu: koncesija iz leta 2004) za upravljanje in uporabo vseh treh suhih dokov, skupaj z obveznostjo, da se ti doki dajo na voljo vsem zainteresiranim uporabnikom (npr. drugim podjetjem za popravilo ladij) v skladu s pravilnikom iz leta 2002. Družba CAMED se je strinjala s prenehanjem prejšnje

([3]) Glej sprotno opombo 1.
([4]) *Regolamento per l'esercizio dei bacini di carenaggio*, http://porto.napoli.it/wp-content/uploads/2015/05/RegolamentoBacini.pdf.
([5]) Pravilnik je bil nazadnje spremenjen leta 2012, http://porto.napoli.it/wp-content/uploads/2015/06/Ordinanza_N.6_03-04-2012.pdf.
([6]) Italijanski organi so pojasnili, da se je družba večkrat preoblikovala in preimenovala. Zaradi poenostavitve se v tem sklepu za družbo uporablja ime „CAMED“, čeprav se je v preteklosti imenovala drugače (Bacini Napoletani S.p.A.).
([7]) Dogovor (*Convenzione*) med pristaniškim organom v Neaplju in družbo Bacini Napoletani S.p.A. (tj. CAMED) z dne 12. junija 2001. Glede na dogovor iz leta 2001 je družba CAMED suhi dok št. 3 upravljala že vsaj od leta 1959.
([8]) Člen 36 pomorskega zakonika (*Codice navale*) in člen 18 uredbe o pomorskem zakoniku (*Regolamento per l' esecuzione del codice della navigazione marittima*).

koncesije za uporabo zemljišč, ki je veljala od leta 1909. V skladu s koncesijo iz leta 2004 ima družba CAMED pravico upravljati in uporabljati suhe doke 30 let, in sicer od 28. julija 2003, namesto zaprošenih 40 let, v zameno za letno pristojbino za rabo zemljišča, izračunano na podlagi fiksnih pravnih meril (EUR/m^2) in letno prilagojeno inflaciji v skladu z ministrsko odredbo z dne 15. novembra 1995. Pristojbina za rabo zemljišča, plačana v obdobju 2004–2017, je prikazana v preglednici 1.

Preglednica 1

Koncesnine

(v EUR)

Leto	Letna koncesnina
2004	124 117
2005	103 300
2006	139 900
2007	147 800
2008	146 341
2009	154 392
2010	149 148
2011	153 321
2012	159 071
2013	143 671
2014	142 178
2015	132 664
2016	133 658
2017	133 257

(17) V skladu s členom 1 koncesije iz leta 2004 sta med trajanjem koncesije dovoljena amortizacija preteklih naložb in nov program naložb družbe CAMED v vrednosti 24 milijonov EUR (47 662 milijonov ITL) ([9]). V skladu s koncesijo iz leta 2004 je družba CAMED zagotovila tudi garancijo (*cauzione*) v višini 275 000 EUR za obveznosti, ki izhajajo iz koncesije.

(18) V skladu s členom 3 koncesije iz leta 2004 se je pristaniški organ v Neaplju tudi zavezal, da bo do leta 2006 na območju, dodeljenemu družbi CAMED, izvedel strukturna dela, natančneje, da bo: (i) prilagodil črpalke dokov št. 1 in 2; (ii) zgradil nov certificiran ponton (*barche-porte*) za doke št. 1, 2 in 3; (iii) na novo pozidal zidove (*paramenti*) in ploščad (*platea*) doka št. 2; (iv) strukturno obnovil priveze (*banchine*) in zidove doka št. 2 in pomola 33b.

(19) Po objavi sklepa o začetku postopka so italijanski organi pojasnili, da je družba CAMED do leta 2016 izvedla naložbe v višini 24 610 420 EUR v skladu s koncesijo iz leta 2004 in dodatne naložbe v višini 17 931 075 EUR.

2.2 **Trditev pritožnika, da gre za državno pomoč**

(20) Pritožnik je v prvi predložitvi trdil, da je družba CAMED prejela pomoč na obeh ravneh: (i) kot izvajalka (tj. upravljavka suhih dokov), in sicer zaradi znižanja stroškov prenove infrastrukture (pomoč za tekoče poslovanje), in (ii) kot uporabnica infrastrukture (npr. kot podjetje za popravilo ladij), ker je infrastrukturo, ki bi morala biti načeloma brez razlik na voljo vsem poslovnim končnim uporabnikom, v resnici uporabljala samo družba CAMED. Pritožba je vsebovala tudi trditve o kršitvi protimonopolnih pravil, ki za ta sklep niso pomembne in v zvezi s katerimi je bil na pritožnika naslovljen ločen sklep, sprejet 24. julija 2014.

([9]) Znesek naložbe, določen v koncesiji iz leta 2004, v resnici znaša 24 milijonov EUR in ne 24 000 EUR, kot je navedeno v sklepu o začetku postopka.

(21) Po navedbah pritožnika je prednost, ki je je bila deležna družba CAMED, izhajala iz izvedbe naslednjih del (v nadaljnjem besedilu: ukrepi):

(1) ukrep št. 1: strukturna prenova nekaterih delov doka št. 3 (znesek pomoči: 12 928 537 EUR);

(2) ukrep št. 2: prilagoditev črpalk dokov št. 1 in 2 ter prenova stranskih zidov pomola doka št. 2 (znesek pomoči: 23 170 000 EUR);

(3) ukrep št. 3: popravila in utrditev notranjega pomola doka št. 3 (*Molo Cesario Console*) (znesek pomoči: 13 000 000 EUR).

(22) Pritožnik je v predložitvi z dne 19. novembra 2013 obseg pritožbe razširil, saj je trdil, da je bila v skladu z uveljavljeno prakso Komisije ([10]) pristaniškemu organu v Neaplju z ukrepi dodeljena pomoč. Po navedbah pritožnika je šlo tudi za pomoč na ravni koncesionarja (CAMED), ker koncesija ni bila podeljena na podlagi javnega, odprtega, preglednega in nediskriminatornega razpisa. Pritožnik je poleg tega opozoril, da ni nobenih dokazov za ugotovitev, da bi bila lahko zaradi pristojbine za rabo zemljišča, ki jo je plačevala družba CAMED, kakršna koli prednost izključena. Po navedbah pritožnika metodologija, ki je z nacionalno zakonodajo predvidena za določitev pristojbin za rabo zemljišča (glej uvodno izjavo 16), ne omogoča upoštevanja zvišane vrednosti infrastrukture po morebitnih ukrepih, saj jo sestavlja fiksni znesek v EUR/m^2.

(23) Pritožnik je 1. oktobra 2015 kot dokaz o kršitvi obveznosti mirovanja predložil tudi seznam odločb pristaniškega organa v Neaplju (delibere št. 308/2015, št. 181/2015, št. 233/2015, št. 277/2015, št. 279/2015, št. 281/2015, št. 293/2015, št. 302/2015) za dela, ki naj bi bila izvedena v suhih dokih.

2.3 **Pripombe Italije glede domnevnega ukrepa državne pomoči/financiranje naložbenega projekta in pravna podlaga**

(24) Italijanski organi so pred sprejetjem sklepa o začetku postopka pojasnili, da so bila leta 2006 dokončana samo nekatera od del, predvidenih za prenovo suhega doka št. 3, in sicer na podlagi postopka javnega naročanja (ukrep št. 1), medtem ko dela, predvidena z ukrepoma št. 2 in 3, takrat še niso bila dokončana. Od celotnega projekta, dogovorjenega z družbo CAMED v dogovoru iz leta 2001 in koncesiji iz leta 2004, je bil dejansko v celoti izveden samo en del.

(25) Po navedbah Italije je bila zakonska pravica do prejema finančnih sredstev pristaniškemu organu v Neaplju dodeljena že leta 1998 v skladu s členom 9 zakona št. 413/1998, ki določa, da ministrstvo za promet in ladijski prevoz (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo) sprejme program naložb v pristanišča na podlagi vlog pristaniških organov ([11]). Zdi se, da je bil program naložb sprejet z dvema odredbama, ki ju je izdalo ministrstvo, in pozneje spremenjen. Prva odredba z dne 27. oktobra 1999 ([12]) (v nadaljnjem besedilu: ministrska odredba z dne 27. oktobra 1999) vsebuje seznam 20 pristanišč, upravičenih do državnega financiranja, v drugi odredbi ([13]) (v nadaljnjem besedilu: ministrska odredba z dne 2. maja 2001) pa je navedeni seznam razširjen na 25 pristanišč. Na podlagi navedenih odredb si lahko pristaniški organi izposodijo sredstva ali zaprosijo za druge finančne posle v skupnem znesku 100 milijard ITL (približno 51 milijonov EUR). Ministrstvo naj bi sredstva vsako leto povrnilo neposredno finančnim institucijam ([14]). Zato so bili po navedbah Italije ukrepi v korist pristaniškega organa v Neaplju leta 1998 odobreni na podlagi zakona št. 413/1998.

(26) Po objavi sklepa o začetku postopka so italijanski organi zagotovili dodatna pojasnila o zneskih naložb italijanske države in pristaniškega organa v Neaplju.

Ukrep št. 1

(27) Italijanski organi so navedli, da so se dela v zvezi z ukrepom št. 1 začela 21. oktobra 2002, dokončana pa so bila 24. januarja 2006. Nastali stroški ob sprejetju tega sklepa znašajo 12 859 854,50 EUR.

([10]) Pritožnik se je med drugim skliceval na odločitev Komisije v zadevi v zvezi z državno pomočjo št. SA.34940 (N/2012) – Italija – *Pristanišče v Augusti* z dne 19. decembra 2012 (UL C 77, 15.3.2013, str. 1).

([11]) „Per la realizzazione di opere infrastrutturali di amplimento, ammodernamento e riqualificazione dei porti, il Ministero dei trasporti e della navigazione adotta un programma sulla base delle richieste delle autorità portuali o, laddove non istituite, delle autorità marittime, sentite le regioni interessate."

([12]) „Decreto 27 ottobre 1999 Adozione del programma di opere infrastrutturali di ampliamento, ammodernamento e riqualificazione dei porti. (GU Serie Generale n.10 del 14-01-2000)"

([13]) „Decreto 2 maggio 2001 Ripartizione delle risorse di cui all'art. 9 della legge n. 413 del 1998, rifinanziate dall'art. 54, comma 1, della legge n. 488 del 1999 e dall'art. 144, comma 1, della legge n. 388 del 2000 per la realizzazione di opere infrastrutturali di ampliamento, l'ammodernamento e riqualificazione dei porti. (GU Serie Generale n.199 del 28-08-2001)"

([14]) Dodatna finančna sredstva so bila pozneje dodeljena tudi na podlagi člena 54(1) zakona št. 488/1999, člena 144(1) zakona št. 388/2000 in člena 36 zakona št. 166/2002.

Ukrep št. 2

(28) Ukrep št. 2 je s sredstvi v višini 14 971 621,41 EUR sofinanciralo ministrstvo. Vendar zneska v višini 5 498 378,59 EUR, ki naj bi ga deloma vnaprej plačal pristaniški organ v Neaplju, nato pa naj bi ga z denarnimi nepovratnimi sredstvi povrnilo ministrstvo, ni plačalo ministrstvo.

(29) Za ukrep št. 2 je pristaniški organ v Neaplju zagotovil lastna sredstva v višini 2 700 000 EUR (Delibera št. 89/2016 z dne 22. marca 2016) in 5 830 000 EUR (Delibera št. 175/2017 z dne 31. maja 2017).

(30) Dela v zvezi z ukrepom št. 2 so se začela 5. novembra 2012 in še niso dokončana. Nastali stroški ob sprejetju tega sklepa znašajo 11 192 515,79 EUR. Predvideva se, da bodo skupni stroški za ta ukrep znašali 29 000 000 EUR.

Ukrep št. 3

(31) Nazadnje, ukrep št. 3 se deloma financira iz lastnih sredstev pristaniškega organa v Neaplju (5 091 000 EUR, zagotovljenih v Delibera št. 356/2014 z dne 24. decembra 2014).

(32) Decembra 2017 se dela v zvezi z ukrepom št. 3 še niso začela (oddana so bila 19. julija 2017), nastali stroški pa so znašali 6 880,50 EUR. Predvideva se, da bodo skupni stroški za ta ukrep znašali 15 900 000 EUR.

(33) Skupni stroški naložbenega projekta (tj. vseh treh ukrepov) znašajo 57 759 874,5 EUR in so bili razdeljeni na tri dele, kot je prikazano v preglednici 2.

Preglednica 2

Načrtovane javne naložbe

Ukrep	Zneski	Plačano?	Datum plačila	Načrtovani naložbeni stroški
1. Strukturna obnova nekaterih delov doka št. 3	9 760 629,57	Da	8.1.2003 21.12.2004 14.7.2005 26.10.2005 12.12.2011	12 859 854,50
	3 099 224,93	Da	31.12.2002 26.4.2004 19.4.2005 6.10.2005 24.4.2006	
2. Prilagoditev črpalk dokov št. 1 in 2 ter prenova stranskih zidov pomola doka št. 2	8 300 000,00	Da	4.8.2006 27.12.2006 29.12.2006	29 000 000,00
	6 671 621,41	Da	1.9.2011 22.3.2013 17.12.2014	
	2 700 000,00 (lastni prispevek pristaniškega organa v Neaplju)	Da	23.3.2016	
	5 498 378,59 (kar naj bi vnaprej plačal pristaniški organ v Neaplju in povrnila italijanska država)	Ne	n. r.	
	5 830 000,00 (lastni prispevek pristaniškega organa v Neaplju)	Da	31.5.2017	

Ukrep	Zneski	Plačano?	Datum plačila	Načrtovani naložbeni stroški
3. Popravila in utrditev notranjega pomola doka št. 3	10 809 000,00	Da	18.11.2014	15 900 000
	5 091 000,00 (lastni prispevek pristaniškega organa v Neaplju)	Da	24.12.2014	
Skupaj sredstva pristaniškega organa v Neaplju				13 621 000,00
Skupaj sredstva italijanske države				**44 138 854,50**
Skupaj				**57 759 854,50**

(34) Glede na navedeno sredstva italijanske države, že dodeljena ali predvidena za ta projekt, znašajo 44 138 854,50 EUR. Večinoma so bila v obliki neposrednih vračil ministrstva finančnim institucijam za posojila, ki jih je sklenil pristaniški organ v Neaplju, in neposrednih izplačil nepovratnih sredstev pristaniškemu organu v Neaplju iz italijanskega državnega proračuna. Italijanski organi so pojasnili, da je preostali znesek v višini 13 621 000 EUR (od tega 2 700 000 EUR in 5 830 000 EUR za ukrep št. 2 ter 5 091 000 EUR za ukrep št. 3) zagotovil pristaniški organ v Neaplju iz lastnih sredstev, ki jih je zbral z izvajanjem svoje gospodarske dejavnosti upravljanja pristanišča.

2.4 **Razlogi za začetek postopka**

(35) Komisija je 28. junija 2016 sprejela sklep o začetku formalnega postopka preiskave v zvezi z zgoraj navedenimi ukrepi, da bi obravnavala pomisleke, ki jih je imela v zvezi s tem, ali ti ukrepi pomenijo državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU in ali so združljivi z notranjim trgom.

2.4.1 *Pomisleki glede obstoja pomoči za pristaniški organ v Neaplju*

(36) Komisija je v sklepu o začetku postopka zavzela predhodno stališče, da ukrepi pomenijo državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU, ker je pristaniški organ v Neaplju prejel državna sredstva za nadgradnjo zmogljivosti za popravilo ladij, ki jih komercialno izkorišča. Pristaniški organ v Neaplju – kot subjekt, ki izvaja gospodarsko dejavnost v imenu lastnika, tj. italijanske države – je mogoče šteti za podjetje. Zato se zdi, da je navedeni prenos pomenil prenos državnih sredstev in ga je mogoče pripisati državi.

(37) Poleg tega se glede na sklep o začetku postopka zdi, da je z javnim financiranjem pristaniškemu organu v Neaplju dodeljena selektivna gospodarska prednost. Komisija je izrazila pomisleke glede tega, ali mora pristaniški organ v Neaplju izpolnjevati obveznosti javne službe, ki so bile jasno opredeljene in ki izpolnjujejo vse štiri kumulativne pogoje iz sodbe v zadevi Altmark. Storitev, ki jo zagotavlja pristaniški organ v Neaplju (tj. oddaja zmogljivosti za popravilo ladij v najem proti plačilu), nima nobenih posebnih značilnosti v primerjavi z drugimi gospodarskimi dejavnostmi. Komisija je izrazila pomisleke glede tega, (i) ali mora pristaniški organ v Neaplju dejansko izpolnjevati obveznosti javne službe in ali so bile navedene obveznosti jasno opredeljene, (ii) ali so bila merila, na podlagi katerih se izračuna nadomestilo, objektivno in pregledno določena vnaprej, (iii) ali nadomestilo ne presega tistega, kar je nujno za kritje stroškov, ki so nastali zaradi izpolnjevanja obveznosti javne službe ob upoštevanju realiziranih prejemkov in razumnega dobička za izpolnjevanje teh obveznosti, (iv) ali je bil izvajalec izbran s postopkom oddaje javnega naročila oziroma ali so stroški izpolnjevanja obveznosti javne službe omejeni na stroške povprečnega podjetja (dobro vodenega in ustrezno opremljenega s prevoznimi sredstvi, da lahko zadosti zahtevam javne službe).

(38) Komisija je predhodno menila, da bo naložbeni projekt pristaniškemu organu v Neaplju omogočil nadaljevanje gospodarske dejavnosti oddajanja suhih dokov v najem, ki je sektor, odprt za konkurenco in trgovino na ravni Unije, ter da bi ukrep lahko izkrivljal konkurenco in vplival na trgovino v Uniji.

(39) Komisija je v sklepu o začetku postopka ugotovila, da z opredelitvijo ukrepov za državno pomoč ne bi bil kršen člen 345 PDEU, ki določa načelo nevtralnosti med javnimi in zasebnimi subjekti. Predhodno je navedla, da se ne zdi, da bi bili z opredelitvijo ukrepov za državno pomoč diskriminirani javni lastniki, saj bi tudi zasebni lastniki v isti dejavnosti morali pripraviti predhodni poslovni načrt in bi naložbo izvedli samo, če bi bila na zadevni podlagi donosna. V nasprotnem primeru bi lahko tako javni kot zasebni lastniki potencialno prejeli združljivo pomoč, če so izpolnjeni vsi pogoji, določeni v veljavnih pravilih o državni pomoči v ladjedelniškem sektorju.

(40) Poleg tega je Komisija v sklepu o začetku postopka zavzela predhodno stališče, da zadevnih ukrepov ni mogoče šteti za veljavno pomoč v smislu člena 1(b) Uredbe (EU) 2015/1589 (v nadaljnjem besedilu: postopkovna uredba), saj se je javna podpora za ladjedelništvo in zmogljivosti za popravilo ladij obravnavala kot državna pomoč še pred sodbo v zadevi Leipzig Halle.

2.4.2 *Pomisleki glede obstoja pomoči za družbo CAMED*

(41) Kar zadeva morebitno pomoč družbi CAMED, je Komisija v sklepu o začetku postopka navedla, da je bil pristaniški organ v Neaplju zaradi javne podpore deloma razbremenjen naložbenih stroškov, ki bi jih moral vsak drug zasebni lastnik zmogljivosti za popravilo ladij na trgu plačati v celoti, zaradi česar je lahko družbi CAMED zaračunaval nižje pristojbine.

(42) Zadevne ukrepe je mogoče pripisati državi (tj. odobril jih je pristaniški organ v Neaplju, ki je del državne uprave, čeprav je zadevni subjekt pravno neodvisen od drugih javnih organov). Poleg tega je Komisija v sklepu o začetku postopka ugotovila, da se je pristaniški organ v Neaplju z zagotavljanjem suhih dokov družbi CAMED po cenah, ki so potencialno nižje od tržnih, lahko odrekel državnim sredstvom.

(43) Ker ni bilo javnega razpisa in ker je bila pristojbina za rabo zemljišča, ki jo družba CAMED plačuje pristaniškemu organu v Neaplju, izračunana na podlagi fiksnih pravnih meril, je Komisija zavzela predhodno stališče, da lahko pogodbeni dogovori med pristaniškim organom v Neaplju in ladjedelnico CAMED slednji zaradi prenovljenih suhih dokov po potencialno nižjih tržnih cenah zagotovijo morebitno gospodarsko prednost, ki presega običajne tržne pogoje. Tudi če bi bilo mogoče sprejeti, da je družba CAMED nekatere naložbe izvedla v zameno za dokončanje ukrepov, pa ni nič kazalo, da vrednost naložb, ki jih je ta družba izvedla za pristaniški organ v Neaplju, skupaj s pristojbino za rabo zemljišča ustreza vrednosti ukrepov, ki jih je zanjo izvedel pristaniški organ v Neaplju. Komisija je tako italijanske organe in tretje osebe pozvala, naj predložijo pripombe v zvezi s temi predhodnimi ugotovitvami.

(44) Komisija je v sklepu o začetku postopka izrazila pomisleke, ali so v zvezi z ukrepi v podporo družbi CAMED kumulativno izpolnjeni vsi štirje pogoji iz sodbe v zadevi Altmark.

(45) Komisija je tudi opozorila, da bi lahko ukrepi izkrivljali konkurenco in vplivali na trgovino v Uniji.

2.4.3 *Pomisleki glede združljivosti pomoči*

(46) Kar zadeva združljivost, je Komisija predhodno menila, da suhi doki niso prometne infrastrukture, temveč proizvodne zmogljivosti za ladjedelnice, saj se uporabljajo za ladjedelništvo in popravilo ladij, ne pa za prevoz. Posledično pomoči ni bilo mogoče oceniti neposredno na podlagi člena 107(3)(c) PDEU kot pomoč za naložbe v prometno infrastrukturo.

2.4.3.1 Združljivost pomoči za pristaniški organ v Neaplju

(47) Komisija je izrazila pomisleke glede združljivosti pomoči za pristaniški organ v Neaplju na podlagi okvira za storitve splošnega gospodarskega pomena iz leta 2011 in pravil o državni pomoči za ladjedelniški sektor, ki so se uporabljala ob odobritvi posameznega ukrepa. V sklepu o začetku postopka je zavzela predhodno stališče, da je do odobritve načeloma prišlo, ko je bila posamezna naložba na podlagi vloge pristaniških organov vključena v program naložb. Informacije v zvezi s tem se ji niso zdele niso zadostne in je Italijo pozvala k zagotovitvi ustreznih datumov odobritve za vsak ukrep.

(48) Kljub temu je Komisija izrazila pomisleke glede popolne skladnosti zadevnih ukrepov, saj se je zdelo, da intenzivnost pomoči presega največjo dovoljeno intenzivnost pomoči za regionalno pomoč za naložbe v ladjedelniške zmogljivosti (sklicevanje na katero vsebujejo zaporedni okviri) ne glede na točni datum odobritve posameznega ukrepa in v skladu z naslednjimi podlagami za združljivost, ki bi se lahko uporabile za pomoč ladjedelništvu:

— Uredbo Sveta (ES) št. 1540/98 ([15]),

([15]) Uredba Sveta (ES) št. 1540/98 z dne 29. junija 1998 o določitvi novih pravil o pomoči ladjedelništvu, ki je začela veljati 1. januarja 1999 do 31. decembra 2003 (UL L 202, 18.7.1998, str. 1).

— okvirom za državno pomoč ladjedelništvu iz leta 2004, ki se je prvotno uporabljal od 1. januarja 2004 do 31. decembra 2006, pozneje pa je bil dvakrat podaljšan do 31. decembra 2008 in do 31. decembra 2011 ([16]),

— okvirom za državno pomoč ladjedelništvu iz leta 2011 ([17]), ki se je uporabljal za nepriglašeno pomoč, odobreno po 31. decembru 2011. Uporaba tega okvira je bila podaljšana do 30. junija 2014 ([18]),

— smernicami o regionalni državni pomoči za obdobje 2014–2020, ki se uporabljajo od 1. julija 2014 ([19]).

(49) Ker Italija ni zagotovila potrebnih informacij za določitev nedvoumnega datuma odobritve, Komisija ni mogla izvesti popolne ocene združljivosti, saj ni mogla opredeliti ustrezne pravne podlage. Komisija je v sklepu o začetku postopka navedla, da ni mogoče izključiti, da bi se lahko vsaj del ukrepov razglasil za združljiv na podlagi ustreznih pravil o državni pomoči, in italijanske organe pozvala, naj za vsak ukrep predložijo analizo združljivosti.

2.4.3.2 Združljivost pomoči za družbo CAMED

(50) Komisija je izrazila pomisleke glede združljivosti ukrepov na podlagi okvira za storitve splošnega gospodarskega pomena iz leta 2011, kar zadeva domnevno pomoč za družbo CAMED.

(51) Ker pa Komisija ni mogla v celoti izključiti, da bi se lahko vsaj del ukrepov za pristaniški organ v Neaplju razglasil za združljiv na podlagi ustreznih pravil o državni pomoči, ki so se ob odobritvi ukrepov uporabljala v ladjedelniškem sektorju, ni bilo izključeno, da bi lahko taka ocena vplivala tudi na oceno združljivosti pomoči za družbo CAMED. Komisija je italijanske organe pozvala, naj za vsak ukrep (v zvezi z družbo CAMED) predložijo analizo združljivosti na podlagi veljavnega prava glede na datume odobritve posameznega ukrepa.

3. **PRIPOMBE ITALIJE**

3.1 **Pripombe k sklepu o začetku postopka**

(52) Po mnenju italijanskih organov se s sklepom o začetku postopka kršijo primarni viri prava Unije ter splošna načela dobrega upravljanja, pravne varnosti, legitimnih pričakovanj in učinkovitega sodnega varstva. Italija trdi, da bi kakršna koli odločitev Komisije dejansko razveljavila predhodno odločitev o končanju zadeve, ki jo je Komisija sprejela leta 2006 ([20]).

(53) Italija še trdi, da je končanje postopka v razumnem času splošno načelo prava Unije ([21]), ki Komisiji preprečuje, da bi po lastni presoji podaljšala predhodno fazo preiskave, uvedene po prejemu pritožbe v zvezi z domnevno pomočjo, ki ni bila priglašena, razen če bi bil tak ukrep nezakonit ([22]). Po mnenju italijanskih organov v tem postopku ne gre za to.

(54) Italijanski organi se sklicujejo na člen 16(1) postopkovne uredbe, v skladu s katerim Komisija ne zahteva vračila pomoči, če bi bilo to v nasprotju s splošnim načelom prava Unije.

3.1.1 *Obstoj pomoči za pristaniški organ v Neaplju*

(55) Kar zadeva obstoj pomoči za pristaniški organ v Neaplju, je Italija pojasnila, da pristaniški organi niso podjetja, temveč so negospodarski javni subjekti (*enti pubblici non economici*) javnega prava (npr. zakon št. 84/1994, italijanski okvirni zakon o pristaniščih) ([23]). Nacionalni pristaniški organi so upravno, organizacijsko, regulativno, proračunsko in finančno neodvisni. Italijanska država je pristaniškim organom dodelila institucionalno nalogo, da v njenem imenu in izključno v javnem interesu izvajajo naloge upravljanja, reguliranja in nadzora italijanskih pristanišč. Pristaniški organi torej premoženja, ki je v lasti države, ne izkoriščajo za komercialne namene, temveč ga le upravljajo, pri čemer izpolnjujejo institucionalno nalogo, ki jim je dodeljena.

([16]) UL C 317, 30.12.2003, str. 11. Glej tudi Sporočilo Komisije o podaljšanju okvira za državno pomoč ladjedelništvu (UL C 260, 28.10.2006, str. 7) in Sporočilo Komisije o podaljšanju okvira za državno pomoč ladjedelništvu (UL C 173, 8.7.2008, str. 3).
([17]) UL C 364, 14.12.2011, str. 9.
([18]) Glej Sporočilo Komisije o podaljšanju okvira za državno pomoč ladjedelništvu (UL C 357, 6.12.2013, str. 1).
([19]) UL C 209, 23.7.2013, str. 1.
([20]) Glej sodbo v zadevi C-222/92, *SFEI*, ECLI:EU:C:1994:396.
([21]) Glej sodbo z zadevi T-156/94, *Aristrain/Komisija*, ECLI:EU:T:1999:53.
([22]) Glej sodbo v zadevi C-362/09 P, *Athinaïki Techniki/Komisija*, ECLI:EU:C:2010:783.
([23]) Glej *Legge 28 gennaio 1994, n. 84: Riordino della legislazione in materia portuale, Gazzetta Ufficiale n.28 del 4-2-1994 - Supplemento Ordinario n. 21*.

(56) Italijanski organi trdijo, da pristaniški organi na nobenem trgu ne ponujajo blaga ali storitev in zato ne opravljajo gospodarske dejavnosti. V skladu s členom 6 zakona št. 84/1994 pristaniški organi ne morejo neposredno ali posredno izvajati pristaniških dejavnosti ([24]). Poleg tega je upravljanje italijanskih pristanišč po zakonu pridržano samo za pristaniški organ s pristojnostjo na območju. Zato po navedbah Italije pristaniški organi med izvajanjem institucionalne naloge upravljanja italijanskih pristanišč ne delujejo na trgu, odprtem za konkurenco, saj (i) navedene dejavnosti ne more izvajati noben drug subjekt, poleg tega pa (ii) ne smejo izvajati gospodarskih dejavnosti v sektorjih, odprtih za konkurenco.

(57) Po navedbah italijanskih organov pristojbina za rabo zemljišča (*canone demaniale*) ni nadomestilo za opravljanje gospodarske storitve, temveč nadomestilo za zasebno uporabo premoženja v javni lasti. Pobiranje pristojbine v imenu države spada med institucionalne naloge, dodeljene pristaniškim organom.

(58) Po mnenju italijanskih organov bi se lahko dejavnost štela za gospodarsko samo zaradi komercialnih pristojbin, ki jih lahko samostojno določijo pristaniški organi in se izračunajo v skladu s tržnimi vrednostmi ([25]). Vendar je v tem primeru pristojbina določena z ministrsko odredbo št. 595/1995 na podlagi fiksnih meril, ki so odvisna od območja premoženja, za katero je bila podeljena koncesija. Pristojbine zaračunavajo vsi italijanski pristaniški organi za vse koncesije, ne glede na to, za kakšen namen namerava koncesionar uporabiti zadevno območje, in ne glede na morebitne dobičke ali izgube. Pristojbina je torej del splošne davčne obremenitve subjektov, ki delujejo na zemljiščih v lasti države, ne samo v ladjedelniškem sektorju. Poleg tega italijanski organi opozarjajo, da pristojbine ni mogoče določiti na podlagi tržnih vrednosti, saj ni trga, ki bi se nanašal na lastništvo in/ali upravljanje javnega premoženja.

(59) Italija dalje pojasnjuje, da ukrepi niso bili selektivni, saj so dela na suhih dokih v pristanišču v Neaplju ena od številnih naložb italijanske države v premoženje, ki je v njeni lasti, pri čemer se te naložbe ne nanašajo samo na pristanišča. Italijanska država financira posebno vzdrževanje najrazličnejšega premoženja, ki je v javni lasti, med katero (v skladu z zakonikom o plovbi in civilnim zakonikom) spadajo italijanska pristanišča, vključno z zidanimi doki.

(60) Poleg tega je bilo vsem italijanskim pristaniškim organom na voljo javno financiranje del, namenjenih razširitvi, posodobitvi in nadgradnji pristanišč, ki je bilo dodeljeno na podlagi zakona št. 413/1998 (ter refinancirano na podlagi zakonov št. 388/2000 in št. 166/2002) ([26]). Posebno vzdrževanje suhih dokov št. 1, 2 in 3 ni naložbena odločitev *ad hoc*, temveč pomeni notranji prenos sredstev na javne organe v skladu z nacionalnim pravnim sistemom, ki določa, da je država lastnica pristanišč in odgovorna za njihovo upravljanje. Italijanski organi trdijo, da Komisija ne more na podlagi člena 107 PDEU nasprotovati ukrepom, ki niso selektivni, ampak so splošni ter so izraz odločitev gospodarske in industrijske politike posameznih držav članic.

(61) Kar zadeva morebitno gospodarsko prednost za pristaniški organ v Neaplju, italijanski organi menijo, da – v skladu z zakonoma št. 84/1994 in št. 112/1998 ([27]) – stroške posameznih obnovitvenih del nosi lastnik, tj. italijanska država, in ne upravljavec infrastrukture. Javno financiranje stroškov posebnega vzdrževanja zato nikakor ne pomeni, da se pristaniškemu organu zmanjšuje breme ali da se mu dodeljuje prednost.

(62) Poleg tega po navedbah Italije ni gospodarske prednosti za pristaniški organ v Neaplju, saj so ukrepi nujni za opravljanje storitve splošnega gospodarskega pomena, tj. upravljanje suhih dokov (v okviru podeljenih nalog in prepovedi, ki za pristaniški organ veljajo na podlagi zakona št. 84/1994). Po navedbah Italije je ta dejavnost, ki jo izvajajo vsi italijanski pristaniški organi, v nacionalni zakonodaji izrecno opisana kot dejavnost, ki spada med storitve splošnega gospodarskega pomena. Zato se z ukrepi pristaniškemu organu v Neaplju ne dodeljuje selektivna prednost v primerjavi z drugimi italijanskimi pristaniškimi organi.

([24]) Po tem pravu so glavne naloge italijanskih pristaniških organov: (a) načrtovanje, usklajevanje in spodbujanje komercialnih in industrijskih dejavnosti v pristanišču; (b) zagotavljanje odprtega dostopa do infrastrukture in površin; (c) poveritev tretjim osebam in nadzor nad pristaniškimi dejavnostmi, namenjenimi zagotavljanju storitev splošnega pomena uporabnikom pristanišča proti plačilu.

([25]) Italijanski organi se sklicujejo na sodbo v zadevi T-128/98, *Aéroports de Paris proti Komisiji,* ECLI:EU:T:2000:290. Po navedbah Italije je možnost prostega določanja zneska pristojbine, ki jo od potencialnih uporabnikov zahteva upravljavec infrastrukture, nujen in nepogrešljiv pogoj za to, da se pristojbina šteje za komercialno, dejavnost pa za gospodarsko.

([26]) Po navedbah Italije so italijanski organi znotraj okvira nacionalnega načrta za nadgradnjo italijanskih pristanišč s sprejetjem zakona št. 413/1998 dodelili sredstva za izvedbo infrastrukturnih del, namenjenih širitvi, posodobitvi in nadgradnji pristanišč, s čimer so pristaniškim organom dovolili naložbe v infrastrukturna dela v pristaniščih v skupnem znesku približno 50 milijonov EUR na leto.

([27]) V skladu s členom 5 zakona št. 84/1994 in členom 104 zakonodajnega odloka št. 112/1998 gospodarsko breme izvedbe posameznih obnovitvenih del na infrastrukturi, ki je v javni lasti, nosi izključno italijanska država, ki je tudi edina lastnica te infrastrukture.

(63) Italijanski organi se sklicujejo na Protokol št. 26 k PDEU, s katerim je nacionalnim organom dodeljena široka diskrecijska pravica v zvezi s storitvami splošnega gospodarskega pomena, in menijo, da je vloga Komisije omejena na nadzor nad očitnimi napakami. Po navedbah Italije dejavnost opravljanja storitev splošnega gospodarskega pomena ne vključuje oddajanja infrastrukture v najem proti plačilu niti neposredne uporabe infrastrukture s strani pristaniškega organa v Neaplju za izvajanje ladjedelniških dejavnosti. Med storitve splošnega gospodarskega pomena spada obveznost, ki je italijanskim pristaniškim organom naložena z zakonom št. 84/1994, da v imenu italijanske države upravljajo suhe doke, in zlasti dolžnost, da v skladu z javnim interesom zagotavljajo in skrbijo za posebno vzdrževanje tega premoženja, ki je v lasti države.

(64) Z javnim financiranjem, ki ga je država odobrila za popravilo suhih dokov št. 1, 2 in 3, ni bila pristaniškemu organu v Neaplju dodeljena nikakršna prednost, saj je pomenilo zgolj prenos sredstev iz javne sfere za izpolnitev posebnih nalog, ki jih je država dodelila pristaniškim organom, oziroma povračilo stroškov, ki jih je pristaniški organ v Neaplju imel z izpolnjevanjem obveznosti, ki so z zakonom št. 84/1994 naložene vsem italijanskim pristaniškim organom.

(65) Kar zadeva obnovitvena dela, so italijanski organi pojasnili, da javno financiranje ne presega tistega, kar je nujno potrebno za povračilo stroškov, ki jih je imel pristaniški organ v Neaplju. Dela so bila oddana na podlagi postopka javnega razpisa (zaradi česar so se stroški v primerjavi s prvotnimi ocenami znižali). Poleg tega je družba CAMED naložbe, ki jih je izvedel pristaniški organ v Neaplju, dopolnila z znatnimi naložbami v višini več kot 40 milijonov EUR.

(66) Kar zadeva institucionalno nalogo upravljanja pristanišč v imenu države, je Italija še navedla, da v skladu s členoma 28 in 29 zakonika o plovbi ter členoma 822 in 823 civilnega zakonika te naloge razen pristaniškim organom ni mogoče dodeliti drugim subjektom, še zlasti pa ne na podlagi postopka javnega razpisa. Nasprotno pa je bila zadevna koncesija za državno premoženje družbi CAMED podeljena v skladu z nacionalno zakonodajo ([28]), konkurenčno in nediskriminatorno ter v skladu z načeli Unije.

(67) Italija tudi trdi, da ukrepi niso niti izkrivljali konkurence niti vplivali na trgovino med državami članicami. Pristaniški sektor v Italiji ni liberaliziran, zato italijanski pristaniški organi ne delujejo v sektorju, odprtem za konkurenco. Po mnenju italijanskih organov je Komisija v sklepu o začetku postopka storila napako, ker je dejavnost opredelila kot „oddajo v najem“ in ne kot „podelitev koncesije za državno premoženje“. V nasprotju z najemnikom premoženja mora koncesionar upoštevati javni interes in prestati preverjanja, ki jih izvede pristaniški organ v skladu z javnim pravom.

(68) Poleg tega Italija trdi, da Komisija ni upoštevala razlik pri upravljanju pristanišč med državami članicami. Ker na ravni Unije ni enotnega pristopa, se je Italija odločila ohraniti upravljanje pristaniškega sektorja v pristojnosti javne politike. Ker pristaniški sektor v Italiji ni liberaliziran in ker pristaniški organi ne delujejo v sektorju, odprtem za konkurenco, tako po mnenju Italije ukrepi niso niti izkrivljali konkurence niti vplivali na trgovino med državami članicami v smislu člena 107(1) PDEU.

(69) Italijanski organi menijo, da bi opredelitev ukrepov za državno pomoč pomenila kršitev člena 345 PDEU, ki določa načelo nevtralnosti med javnimi in zasebnimi subjekti. Zasebni lastnik bi lahko vložil v svoje premoženje, kolikor bi hotel, medtem ko bi bile naložbe države v lastno infrastrukturo vedno državna pomoč. Italijanski organi se ne strinjajo s predhodno ugotovitvijo Komisije, da bi zasebni lastniki običajno izvedli samo naložbe, ki so donosne (tak primer naj bi bile naložbe v krepitev ugleda).

(70) Italija še navaja, da se v skladu s členom 345 PDEU s pravom Unije državam članicam ne more naložiti privatizacija niti se ne more zahtevati prodaja premoženja, ki se ga je država članica odločila obdržati v javni lasti, zlasti če ni skupnih ukrepov za liberalizacijo sektorja. Kakršna koli drugačna razlaga bi bila v nasprotju s splošnim načelom enakega obravnavanja, v skladu s katerim je enako obravnavanje dejstev, ki se precej razlikujejo, nezakonito.

(71) Poleg tega Komisija državam članicam ne more preprečiti vzdrževanja takega premoženja. Pravica do ohranjanja lastnega premoženja v delujočem stanju in zagotavljanja njegovega učinkovitega delovanja je bistvo lastninske pravice, ki je zdaj zaščitena tudi z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah, ta pa je kot vir primarnega prava zavezujoča tudi za institucije Unije.

([28]) Koncesija je bila podeljena v skladu s členom 36 pomorskega zakonika (*Codice navale*) in členom 18 uredbe o pomorskem zakoniku (*Regolamento per l' esecuzione del codice della navigazione marittima*).

(72) Kar zadeva opredelitev ukrepov za veljavno pomoč, Italija poudarja, da je Komisija – v predhodnih ugotovitvah, ki jih je pritožniku poslala leta 2013 – navedla, da so zadevni suhi doki del pomorske državne lastnine. Italijanski organi opozarjajo, da je sama Komisija do sodbe v zadevi *Leipzig Halle* štela, da so naložbe v infrastrukturo, vključno z naložbami v pristaniška območja, dejavnost, ki ne spada na področje uporabe člena 107 PDEU. V obdobju, ko je bilo odločeno o delih na dokih št. 1, 2 in 3 v pristanišču v Neaplju (tj. pred letom 2001), se javna podpora za infrastrukturo običajno ni štela za pomoč, temveč je veljala za splošne ukrepe, temelječe na suverenosti države na področju gospodarske politike, prostorskega načrtovanja in razvoja.

(73) Italijanski organi se dalje sklicujejo na obvestilo o pojmu pomoči ([29]), v katerem je navedeno, da so lahko javni organi zaradi negotovosti, ki je obstajala pred sodbo v zadevi *Aéroports de Paris*, upravičeno menili, da javno financiranje infrastrukture, dodeljeno pred to sodbo, ne pomeni državne pomoči in da zato takšnih ukrepov ni treba priglasiti Komisiji. Italija zato meni, da glede na načeli pravne varnosti in legitimnih pričakovanj ([30]) o navedenih ukrepih na podlagi pravil o državni pomoči ni mogoče podvomiti.

(74) Kar zadeva predhodno ugotovitev Komisije v sklepu o začetku postopka, da se je državna podpora za ladjedelništvo in zmogljivosti za popravilo ladij vedno štela za državno pomoč (celo pred sodbo v zadevi Leipzig Halle), so italijanski organi navedli naslednje pripombe. Po mnenju Italije se Komisija v sklepu o začetku postopka napačno sklicuje na Odločbo Komisije 94/374/ES ([31]). Italija navaja, da bi v skladu z navedeno odločbo različni ukrepi javne podpore za pomoč „zmogljivostim za popravilo ladij v suhem doku“ lahko spadali na področje uporabe člena 107 PDEU. Odločba se je torej nanašala na „zmogljivosti“, tj. pristaniške nadgradnje (premične strukture, žerjave itd.), v lasti posameznih koncesionarjev, ne na pristaniško infrastrukturo v lasti države. V zadevni odločbi je izrecno navedeno, da (i) se javno financiranje subjekta, ki upravlja italijansko pristanišče, „nanaša na upravljanje regionalne infrastrukture, zato ne pomeni državne pomoči,“ in da (ii) ukrepov za „financiranje infrastrukture, ki naj bi jo vzpostavil javni organ […], ni mogoče šteti za državno pomoč v smislu člena“ 107(1) PDEU, kar potrjuje, da je sama Komisija do sodbe v zadevi Leipzig Halle menila, da so naložbe v infrastrukturo, vključno z naložbami na pristaniških območjih, dejavnost, ki ne spada na področje uporabe člena 107 PDEU.

(75) Italija ponavlja trditev, da italijanski pristaniški organi ne delujejo na trgu, ki je odprt za konkurenco. V skladu z ustaljeno sodno prakso pomoč, dodeljena na neliberaliziranih trgih, pomeni veljavno pomoč, ki se lahko šteje za nezdružljivo samo *ex nunc* in je kot take ni treba vrniti.

3.1.2 *Obstoj pomoči za družbo CAMED*

(76) Kar zadeva domnevno pomoč za družbo CAMED, so italijanski organi pojasnili, da po italijanskem pravu izredna dela za prenovitev suhih dokov spadajo v pristojnost lastnika (tj. države), ne upravljavca infrastrukture. Podobno kot pri najemni pogodbi redna dela spadajo v pristojnost upravljavca, medtem ko mora lastnik zagotoviti, da je infrastruktura še naprej primerna za namen, ki je upravljavcu na podlagi koncesijske pogodbe dovoljen med njenim celotnim trajanjem. Ob koncu obdobja koncesije infrastruktura ostane v lasti države. Po navedbah italijanskih organov to velja ne samo za koncesijo iz leta 2004, podeljeno družbi CAMED, ampak tudi za vse koncesije za uporabo in upravljanje državnega premoženja ([32]).

(77) Italija zato trdi, da imajo ukrepi splošno, horizontalno področje uporabe, saj so v skladu z javnim modelom, po katerem je italijanski zakonodajalec uredil pristaniški sektor, vsi italijanski pristaniški organi (ne samo pristaniški organ v Neaplju) vedno prejemali in še naprej prejemajo javna sredstva, namenjena financiranju infrastrukturnih del na državnem premoženju. To pomeni, da so vsa podjetja (ne le družba CAMED), ki delujejo na pristaniških območjih vseh italijanskih pristanišč (ne le v Neaplju) in v vseh gospodarskih sektorjih (ne le v ladjedelništvu),

([29]) Obvestilo Komisije o pojmu državne pomoči po členu 107(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije (UL C 262, 19.7.2016, str. 1).

([30]) Italija navaja, da je v sodbi v zadevi *Aéroports de Paris* kot gospodarska dejavnost opisano upravljanje letališč in ne izgradnja infrastrukture. Zato se je nujno vsaj sklicevati na sodbo v zadevi *Leipzig Halle*. Italijanski organi še naprej nasprotujejo prenosu te sodbe v pristaniški sektor, saj obstaja zelo veliko tveganje, da bi z njeno uporabo celotna gospodarska in industrijska politika držav članic v pristaniškem sektorju prešla na področje uporabe pravil o državni pomoči, kar bi vplivalo na povezani področji pristojnosti Unije in držav članic v škodo slednjih.

([31]) Odločba Komisije 94/374/ES z dne 2. februarja 1994 o sicilijanskem regionalnem zakonu št. 23/1991 v zvezi z izredno pomočjo za industrijo in členu 5 sicilijanskega regionalnega zakona št. 8/1991, zlasti v zvezi s financiranjem za Sitas (UL L 170, 5.7.1994, str. 36).

([32]) Italijanski organi so navedli tudi podobne primere, v katerih so drugi koncesionarji, ki delujejo v pristanišču v Neaplju, podpisali podobne dogovore, v skladu s katerimi je dela, izvedena na različnih delih infrastrukture, financiral pristaniški organ. Sklicujejo se zlasti na koncesijsko pogodbo, ki jo je pristaniški organ s pritožnikom v tej zadevi podpisal za izvajanje ladjedelniških dejavnosti v pristanišču v Neaplju, pri čemer je za (redna) vzdrževalna dela odgovoren koncesionar, pristaniški organ pa se je strinjal, da bo financiral izgradnjo novega doka (posebna dela).

imela „koristi“ od popolnoma enake „pomoči“, kot jo je domnevno uživala družba CAMED. Italijanski organi trdijo, da so vsi gospodarski subjekti, ki so pridobili koncesijo za državno premoženje: (i) sodelovali v odprtem in konkurenčnem postopku, (ii) imeli možnost uporabljati območja, sredstva in infrastrukturo, ki so bili zgrajeni in popravljeni z javnimi sredstvi, ter (iii) plačali pristojbino za rabo zemljišča v skladu z nacionalno zakonodajo. Družba CAMED zato ni pridobila nobene selektivne prednosti v primerjavi z drugimi podjetji, ki so v primerljivem dejanskem in pravnem položaju, kot so druge ladjedelnice, upravljavci terminalov, ladijske družbe itd. ([33]). Poleg tega mora družba CAMED v skladu s pravilnikom iz leta 2002 omogočiti dostop do državne infrastrukture tudi drugim izvajalcem, in sicer pod enakimi pogoji, na podlagi preglednih in nediskriminatornih prednostnih meril ter v skladu z objavljenimi tarifami, kar po mnenju italijanskih organov dodatno potrjuje, da ukrepi niso selektivni.

(78) Pristojbina za rabo zemljišča, ki jo družba CAMED plačuje za uporabo državnega premoženja, je določena v skladu z nacionalno zakonodajo, natančneje z ministrsko odredbo št. 595/1995. Pristaniški organ v Neaplju družbi CAMED ni mogel zaračunati nižjih pristojbin, saj to ni komercialna pristojbina, o kateri bi se stranki dogovorili glede ne tržne pristojbine. Pristojbine za rabo zemljišča se določijo objektivno in neselektivno, saj so za to vrsto dejavnosti enake za vse koncesije za zemljišča ob morju. Zato se zaradi ukrepa niso znižali stroški, ki jih je moral nositi pristaniški organ v Neaplju, niti ni bilo z ukrepom temu organu omogočeno, da bi družbi CAMED zaračunal nižje pristojbine.

(79) Poleg tega po mnenju italijanskih organov ni nujno, da v obdobju koncesije koncesionar državnega premoženja vloži znesek, ki bi skupaj s plačano pristojbino ustrezal znesku posebnega vzdrževanja, ki ga država izvede kot edina lastnica premoženja. Koncesionarju – za začasno uporabo premoženja – ni treba nositi enakih finančnih bremen, kot bi jih imel lastnik, za vzdrževanje tega premoženja v delujočem stanju, s čimer bi se zvišala njegova vrednost.

(80) Italijanski organi dalje navajajo, da se v sklepu o začetku postopka ne upošteva dejstvo, da je družba CAMED, čeprav to ni bilo nujno, poleg naložb, ki jih je izvedel pristaniški organ v Neaplju, uresničila znaten načrt naložb v skupni vrednosti več kot 40 milijonov EUR.

(81) Italijanski organi menijo, da ni družba CAMED z naložbenim projektom pridobila nobene prednosti, saj ji je bila koncesija iz leta 2004 podeljena na podlagi odprtega in javnega postopka (glej uvodno izjavo 15), poleg tega pa ima pravico upravljati infrastrukturo, ki mora biti primerna za dogovorjeni namen. Poleg tega se po mnenju italijanskih organov Direktiva 2014/23/EU Evropskega parlamenta in Sveta ([34]) o podeljevanju koncesijskih pogodb ne uporablja za javna naročila v zvezi s koncesijami za pristaniška območja. Zato pristaniškemu organu v Neaplju ni bilo treba objaviti javnega razpisa za podelitev koncesije v zvezi z navedenimi suhimi doki, zlasti kar zadeva koncesijo, podeljeno več kot deset let pred začetkom veljavnosti Direktive.

(82) Italija tudi trdi, da ukrepi ne izkrivljajo konkurence in ne vplivajo na trgovino med državami članicami, saj se z njimi ne krepi položaj enega podjetja v primerjavi z drugimi, ki delujejo v istem sektorju. Pod pogoji, določenimi v pravilniku iz leta 2002, lahko vsako podjetje zaprosi za uporabo dokov, ne glede na njegov kraj sedeža. Po mnenju italijanskih organov ukrepi zato nikakor ne vplivajo na čezmejne naložbe in/ali pogoje ustanavljanja.

(83) Po navedbah Italije Komisija ne more nasprotovati splošnemu javnemu ukrepu, ki se uporablja na celotnem nacionalnem ozemlju za vsa podjetja, ki na njem delujejo, in trditi, da se z ukrepom daje prednost zadevnim izvajalcem v primerjavi s pogoji, ki veljajo za podjetja, ki imajo sedež in poslujejo v drugih državah članicah. Ali je dodeljena selektivna prednost ali ne, je dejansko treba ugotoviti izključno na nacionalni podlagi, saj na ravni Unije ni skupnih pravil, tako da bi se s primerjavo s pogoji za podjetja v različnih državah članicah v resnici primerjali dejansko in pravno različni položaji, ki so posledica razlik med zakoni in drugimi predpisi držav članic, s čimer bi se izkrivila namen in delovanje nadzora nad državno pomočjo.

(84) Italijanski organi ponavljajo trditve v zvezi opredelitvijo ukrepov za veljavno pomoč (glej uvodno izjavo 75).

([33]) Italijanski organi so pojasnili, da je pristaniški organ v Neaplju zlasti na lokalni ravni na podlagi zakona št. 413/1998 izvedel več ukrepov, da bi z uporabo javnih sredstev prenovil in posodobil različno državno premoženje in številne dele infrastrukture, ki jih uporabljajo podjetja v vseh gospodarskih sektorjih in ne samo ladjedelnice, ter navedli konkretne primere za to.

([34]) Direktiva 2014/23/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o podeljevanju koncesijskih pogodb (UL L 94, 28.3.2014, str. 1).

3.1.3 *Združljivost domnevne pomoči za pristaniški organ v Neaplju in družbo CAMED*

(85) Italija se ne strinja z oceno Komisije, da je bila pomoč dodeljena, ko je bila posamezna naložba na prošnjo pristaniških organov vključena v program naložb. Ponovno poudarja, da je treba kot trenutek, ko je začela veljati pravna podlaga, s katero je nastala pravica domnevnega upravičenca do ukrepov podpore, opredeliti datum dodelitve sheme državne pomoči in ne datuma sprejetja poznejših, potencialno številnih izvedbenih ukrepov. Italija opozarja, da se vsi izvedbeni ukrepi, ki jih je opredelila Komisija, izrecno nanašajo na akte o refinanciranju na podlagi zakona št. 413/1998, ki je torej edina prava pravna podlaga za ukrep, ter na različne sklepe pristaniškega organa v Neaplju iz leta 2001 in koncesijo, podeljeno družbi CAMED v letu 2004.

(86) Po navedbah Italije se ukrepi ne bi smeli ocenjevati na podlagi ladjedelniških okvirov (glej uvodno izjavo 48), saj ukrepi zadevajo izključno posebno vzdrževanje pristaniške infrastrukture, ki je v državni lasti. Po mnenju italijanskih organov domnevna pomoč ni namenjena spodbujanju povečanja produktivnost obstoječih naprav v ladjedelnici, tj. pristaniške nadgradnje (premičnih struktur, žerjavov itd.), temveč izvajanju posebnega vzdrževanja nekaterih delov pristaniške infrastrukture, ki so v izključni lasti države. S tem naj bi se preprečilo, da bi postali zastareli, zlasti v smislu varnosti in glede na dejstvo, da imajo lahko vsi uporabniki pristanišča dostop do njih pod enakimi in nediskriminatornimi pogoji. Združljivosti zadevnih ukrepov tako ni mogoče oceniti na podlagi sektorskih pravil v zvezi s pomočjo za ladjedelništvo.

(87) Po mnenju Italije so ukrepi združljivi z notranjim trgom v skladu s členom 107(2)(b) PDEU in tudi členom 107(3)(c) PDEU, saj so namenjeni obnovi državne lastnine po 2. svetovni vojni in potresu iz leta 1980, ki je prizadel Neapelj. Domnevni ukrepi pomoči so sorazmerni, saj je javno financiranje omejeno na to, kar je nujno potrebno, posebna vzdrževalna dela pa so bila oddana na podlagi odprtega, konkurenčnega postopka javnega razpisa, zaradi katerega je bilo glede na prvotne ocene omogočeno znižanje stroškov. Italijanski organi dalje opozarjajo, da je družba CAMED izvedla znatne naložbe, s čimer se je intenzivnost javnega prispevka zmanjšala na približno 40 % vseh stroškov naložb. Ukrepi so poleg tega sorazmerni, saj – na podlagi prava, ki se uporablja za javne koncesije – dela, ki jih izvede koncesionar, po koncu koncesije ostanejo v državni lasti, družba CAMED pa ne bi bila upravičena do nobenega nadomestila ali povračila. Italija znova poudarja, da domnevni ukrepi pomoči koristijo gospodarstvu prikrajšane regije, ki je v skladu s členom 107(3)(a) PDEU regija, ki prejema pomoč.

(88) Italijanski organi so novembra 2017 predložili dodatne informacije, v katerih so ponovili svoje stališče, da pravila o državni pomoči, ki se uporabljajo za ladjedelništvo, niso ustrezna pravna podlaga za oceno združljivosti pomoči. Kljub temu so podali naslednje pripombe.

(89) Kar zadeva združljivost pomoči, dodeljene pristaniškemu organu v Neaplju, je Italija potrdila, da ta organ pred začetkom del pri posamezni naložbi ni vložil vlog za pomoč (s sklicevanjem na ustrezna pravila za ladjedelništvo). Italijanski organi so ponovili svoje stališče, da so se finančna sredstva uporabila za vzdrževanje obstoječe pristaniške infrastrukture ter ne pomenijo pomoči za ladjedelniške zmogljivosti.

(90) Nazadnje, Italija trdi, da zneskov, ki so predmet ocene, ne bo mogoče izterjati, saj se je zastaralni rok, določen s členom 17 postopkovne uredbe, iztekel.

4. **PRIPOMBE ZAINTERESIRANIH STRANI**

4.1 **Pripombe družbe CAMED**

(91) Družba CAMED trdi, da je bila zakonitost zadevnih ukrepov preverjena in potrjena že leta 2006, ko je Komisija zahtevala informacije od italijanskih organov in nato končala postopek. Sklep o začetku postopka tako pomeni nezakonito razveljavitev zadevnega sklepa o končanju postopka, sprejeto več kot 10 let po prvem ukrepu, kar je v nasprotju s splošnimi načeli prava Unije, in sicer načeli dobrega upravljanja, pravne varnosti in učinkovitega sodnega varstva.

(92) Poleg tega družba CAMED meni, da zadevni ukrepi niso državna pomoč niti za pristaniški organ v Neaplju niti zanjo, saj se ne nanašajo na konkretno gospodarsko dejavnost, pač pa na redno poslovodenje in upravljanje določene kategorije sredstev, in sicer javne lastnine, ki pripada državi. Izpolnjen ni nobeden od pogojev iz člena 107(1) PDEU.

(93) Družba CAMED ponavlja trditve Italije, da so pristaniški organi negospodarski javni subjekti, ki v skladu z zakonom št. 84/1994 ne smejo opravljati gospodarske dejavnosti ali zagotavljati pristaniških storitev. Prav tako italijanski pristaniški organi po navedbah družbe CAMED ne morejo prosto določiti zneska državnih pristojbin, ki jih od koncesionarjev pobirajo v imenu države, saj so bile te določene v ministrski odredbi št. 595/1995.

(94) Po mnenju družbe CAMED dela ne pomenijo gospodarske prednosti za pristaniški organ v Neaplju ali njo samo. Popravno vzdrževanje zadevnega javnega premoženja je po zakonu v izključni pristojnosti države kot lastnice tega premoženja ter je poleg tega nujno in ključno za izpolnjevanje obveznosti javne službe. Ukrepi kot taki družbe CAMED ne razbremenjujejo finančnega bremena oziroma ji ne prinašajo nobene prednosti.

(95) Družba CAMED dalje poudarja, da ob načrtovanju in odobritvi javnih ukrepov ni bila koncesionar za zadevno javno zemljišče, saj je bilo treba odprt in konkurenčni razpisni postopek šele izvesti. Tako se je pristaniški organ v Neaplju zavezal naložbi ne glede na to, kdo bo prihodnji koncesionar. Katero koli podjetje bi lahko oddalo konkurenčno ponudbo za koncesijo in pridobilo sredstva v koncesiji. Postopek tako izpolnjuje merilo udeleženca v tržnem gospodarstvu in uspešnemu ponudniku ne prinaša nobene prednosti.

(96) Družba CAMED dalje navaja, da obravnavani ukrepi niso selektivni, saj je to standardni način posredovanja države, s katerim se na splošno (in ne samo za pristanišča ali ladjedelniško industrijo) poskuša zelo velika količina najrazličnejših javnih sredstev in infrastrukture ohranjati v varnem delujočem stanju. To še zlasti velja za tisto premoženje, za katero je država odločila, da bi moralo biti v javni lasti – odločitev, ki je izvzeta iz preverjanja, ki ga Komisija izvede v skladu s členom 345 PDEU. V obravnavani zadevi so bila dela načrtovana in odobrena tudi v okviru programa financiranja, uvedenega leta 1998 z nacionalno zakonodajo, za izgradnjo infrastrukture, namenjene razširitvi, posodobitvi in prenovi vseh italijanskih pristanišč.

(97) Po navedbah družbe CAMED to dodatno dokazuje neselektivnost ukrepov, tako kar zadeva (i) položaj pristaniškega organa v Neaplju glede na vse druge pristaniške organe, ki so prejeli enako javno financiranje za izvedbo del na javnih sredstvih in infrastrukturi v pristaniščih na območju svoje krajevne pristojnosti; kot tudi (ii) položaj družbe CAMED glede na druge družbe, ki delujejo v ladjedelniški industriji in drugod, bodisi v pristanišču v Neaplju bodisi v katerem koli drugem italijanskem pristanišču.

(98) Poleg tega ima po mnenju družbe CAMED – na podlagi pravil o uporabi javne infrastrukture, na kateri so bila izvedena vzdrževalna dela – vsako podjetje pravico, da na zahtevo dobi dostop do dokov, ki jih navedena družba upravlja na podlagi koncesije, in sicer na podlagi preglednih in nediskriminatornih meril ter v zameno za plačilo javnih tarif. Dostop do infrastrukture je pod enakimi konkurenčnimi pogoji na voljo drugim potencialnim uporabnikom, ne samo drugim podjetjem za popravilo ladij, ampak vsem, ki jih zanima uporaba infrastrukture, na primer ladijskim družbam, izvajalcem pristaniških storitev, ladjarskim zastopnikom in družbam za upravljanje plovil. Družba CAMED meni, da to še dodatno potrjuje neselektivnost ukrepov za prenovitev dokov, s katerimi se ne daje prednost „posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga“.

(99) Družba CAMED tudi ponavlja trditve Italije o neobstoju izkrivljanja konkurence ali vpliva na trgovino med državami članicami.

(100) Družba CAMED meni, da so ukrepi vsekakor združljivi z notranjim trgom tako na podlagi člena 107(2) PDEU, saj so namenjeni odpravi „škode, ki so jo povzročile naravne nesreče ali izjemni dogodki“, v tem primeru bombni napadi in potres iz leta 1980, kot tudi na podlagi člena 107(3) PDEU, saj se z njimi izpolnjuje cilj skupnega interesa. Poleg tega so ukrepi sorazmerni zaradi naložb, ki jih je izvedla družba CAMED sama (v višini 42 541 495 EUR), s čimer se je intenzivnost posredovanja države zmanjšala na približno 40 % skupnih stroškov. Glede na predložene informacije je družba CAMED vložila 11,1 milijona EUR v doke, preostale zneske pa v druga sredstva, ki se nanašajo na primer na blago/zemljišča, krita s koncesnino, skladiščenje in stavbe, prevozne stroške, IT in pisarniško opremo.

(101) Nazadnje, družba CAMED navaja, da se je zastaralni rok iz člena 17 postopkovne uredbe iztekel, zato bi v primeru, da se ukrepi štejejo za pomoč, pomoč pomenila veljavno pomoč.

4.2 **Pripombe pritožnika**

(102) Pritožnik se strinja s predhodno oceno Komisije, da bi bilo treba pristaniški organ v Neaplju šteti za podjetje, ki opravlja gospodarske dejavnosti. Po njegovem mnenju glede na pojasnila, ki jih je Komisija dela v okviru svoje prakse, zdaj ne bi več smelo biti dvomov o tem, da nacionalna pristanišča izvajajo gospodarske dejavnosti, pri

čemer konkurirajo drugo drugemu ter drugim evropskim in sredozemskim pristaniščem. V sklepu iz leta 2012 ([35]) je na primer Komisija ugotovila, da je pristaniški organ v Augusti podjetje, ki izvaja gospodarsko dejavnost izkoriščanja pristaniške infrastrukture, ki je v lasti države, z dajanjem te infrastrukture v najem pristaniškim izvajalcem v zameno za koncesnino. To je za pristaniški organ v Neaplju precedenčni primer, saj pristaniški organ v Augusti deluje na podlagi istih nacionalnih predpisov ([36]).

(103) Kar zadeva koncesnino, pritožnik meni, da je bila določena na podlagi nacionalne zakonodaje ([37]), za katero je bila napačno ugotovljeno, da se uporablja, saj koncesija ne zadeva izključno uporabe dokov za ladjedelniške namene, ampak tudi upravljanje suhih dokov s strani družbe CAMED. Tako pritožnik trdi, da se je pristaniški organ v Neaplju z neposredno podelitvijo koncesije družbi CAMED brez objave javnega razpisa odrekel svoji pravici do prejemanja pristojbine za upravljanje suhih dokov, saj pobira samo pristojbino za koncesijo za rabo zemljišča. Pritožnik tudi pojasnjuje, da člen 6 koncesijske pogodbe izrecno določa, da družba CAMED pristaniškemu organu v Neaplju plačuje pristojbino „kot plačilo za to koncesijo, ne pa da bi se pristojbina poravnala z obdavčitvijo.

(104) Pritožnik se strinja s predhodno oceno Komisije v zvezi z javno naravo sredstev in selektivnostjo ukrepov, ki koristijo pristaniškemu organu v Neaplju. Prav tako izrecno trdi, da ukrepi ne morejo pomeniti zgolj prenosa sredstev med javnimi upravami. Dejansko imajo pristaniški organi, čeprav so v skladu z zakonom št. 84/1994 negospodarski javni subjekti s pravno osebnostjo po javnem pravu, široko upravno in finančno avtonomijo, ministrski nadzor pa ne velja za podeljevanje koncesij, ki se med drugim nanašajo na upravljanje suhih dokov.

(105) Pritožnik se strinja s predhodno oceno Komisije, da ukrepi ne izpolnjujejo štirih pogojev iz sodbe v zadevi *Altmark* in da zato upravljanje suhih dokov, ki ga izvaja pristaniški organ v Neaplju, ni storitev splošnega gospodarskega pomena in je pomenilo gospodarsko prednost za pristaniški organ v Neaplju.

(106) Pritožnik se strinja s predhodno oceno Komisije, da bi lahko ukrepi izkrivljali konkurenco med evropskimi pristanišči in vplivali na trgovino med državami članicami. Natančneje, pritožnik ponavlja, da italijanska pristanišča konkurirajo različnim evropskim pristaniščem na konkurenčnem trgu in da je treba posledično zavrniti trditev italijanskih organov, da je povpraševanje po infrastrukturi za popravilo ladij lokalno.

(107) Pritožnik se strinja s predhodno oceno Komisije v zvezi z obstojem državne pomoči za družbo CAMED, saj se je pristaniški organ v Neaplju morda odrekel javnim sredstvom, ko je družbi CAMED podelil koncesijo za suhe doke po nižji ceni od tržne. Pritožnik prav tako podpira predhodno oceno Komisije, da je družba CAMED prejela gospodarsko prednost, ker koncesija ni bila podeljena na podlagi ustreznega javnega razpisa, ampak je bila podeljena z drugim postopkom (ki je bil očitno objavljen samo lokalno), in ker je bila koncesnina določena na podlagi fiksnih meril (brez upoštevanja infrastrukture, s katero je območje opremljeno) in ne na podlagi tržne cene. Pritožnik ponovno pojasnjuje, da koncesija vključuje ne samo pravico do uporabe državne infrastrukture za ladjedelništvo, ampak tudi upravljanje suhih dokov. Dejansko se pri načinu določitve koncesnine upoštevajo obe dejavnosti, ki ju izvaja družba CAMED, in resnična gospodarska vrednost koncesije.

(108) Pritožnik tudi trdi, da je upravljanje suhih dokov dejavnost s precejšnjo gospodarsko vrednostjo, ki bi lahko po ocenah za družbo CAMED predstavljala letni promet v višini med 6 milijoni EUR in 9 milijoni EUR (v primerjavi z letno dajatvijo, ki jo plačuje družba CAMED in ki znaša 137 409,68 EUR), tako da vrednost med celotnim trajanjem koncesije za upravljanje javnih suhih dokov znaša med 180 milijoni EUR in 270 milijoni EUR. Natančneje, prihodek od dajatve, ki ga prejme družba CAMED, sestavljajo pristojbine, plačane za: (i) uporabo suhih dokov in (ii) druge s tem povezane storitve, ki jih zagotavlja družba CAMED (npr. dejavnost, potrebna za vstop, izstop in vzdrževanje plovila v doku, ali dobava električne energije). Pritožnik poudarja, da lahko družba CAMED določa pristojbine prosto, ne da bi jo pristaniški organ v Neaplju kakor koli nadzoroval, ter da so pristojbine, ki jih zaračunava ta družba, pretirane in veliko višje od pristojbin, ki jih zaračunavajo upravljavci podobne vrste infrastrukture v drugih pristaniščih (novembra 2012 je družba CAMED pristojbine zvišala za več kot 300 %).

(109) Pritožnik se strinja s predhodno oceno Komisije, da kumulativni pogoji iz sodbe v zadevi *Altmark* za družbo CAMED niso izpolnjeni in da posledično ni mogoče šteti, da se dejavnosti te družbe štejejo za obveznosti javne

([35]) Sklep Komisije z dne 19. decembra 2012, SA.34940 – Pristanišče v Augusti (UL C 77, 15.3.2013, str. 1).
([36]) Zakon št. 84/1994, italijanski okvirni zakon o pristaniščih.
([37]) Odredba ministra za promet in ladijski prevoz št. 595 z dne 15. novembra 1995, v posvetovanju z ministrom za finance, naslovljena „Pravilnik za določitev pristojbin za javne koncesije v pomorstvu“ (GURI št. 158 z dne 8. julija 1996).

službe. Pritožnik meni, da se lahko za javno službo šteje kvečjemu delovanje suhega doka št. 3, saj je to največji pristaniški bazen v Neaplju. Poleg tega suhi doki, ki jih upravlja družba CAMED, pravzaprav v resnici niso na voljo tretjim uporabnikom. Družba CAMED je prednostna uporabnica, ki drugim pristaniškim izvajalcem onemogoča prost dostop. Poleg tega so pristojbine, ki jih zahteva za odobritev dostopa do infrastrukture tretjim uporabnikom, domnevno nad tržno ceno.

(110) Po navedbah pritožnika ukrepi izkrivljajo konkurenco na dveh ravneh. Prvič, družba CAMED je kot upravljavec infrastrukture dobila prednost pred svojimi potencialnimi konkurenti, (i) ker ji je bila koncesija za upravljanje suhih dokov podeljena brez postopka javnega razpisa in (ii) ker pristaniškemu organu v Neaplju plačuje neupravičeno nizke pristojbine, hkrati pa zaračunava previsoke pristojbine drugim podjetjem za popravilo ladij, ki želijo uporabljati doke. Drugič, družba CAMED je kot podjetje za popravilo ladij dobila prednost kot neupravičena prednostna uporabnica javnih dokov.

(111) Kar zadeva vpliv na trgovino, pritožnik poudarja, da po ladjedelniški infrastrukturi povprašujejo predvsem mednarodni izvajalci, ki so pogosto del velikih mednarodnih skupin.

(112) Glede združljivosti ukrepov pomoči z notranjim trgom se pritožnik strinja s predhodno oceno Komisije, da suhi doki niso prometna infrastruktura in da kot taki ne spadajo na področje uporabe člena 107(3)(c) PDEU. Poleg tega pritožnik meni, da ukrepi ne izpolnjujejo meril za združljivost iz (i) člena 107(3)(a) ali (c) v zvezi z regionalno pomočjo, (ii) okvira za storitve splošnega gospodarskega pomena iz leta 2011 ali (iii) sektorskih pravil v zvezi z državno pomočjo v ladjedelniškem sektorju.

(113) Nazadnje, pritožnik pritrjuje mnenju Komisije, da so bili ukrepi pomoči odobreni ob vključitvi zadevnih del v program naložb, sestavljen na zahtevo pristaniškega organa v Neaplju, in ne leta 1998 (kot trdijo italijanski organi) na podlagi člena 9 zakona št. 413/1998.

5. **OCENA**

(114) V skladu s členom 107(1) PDEU je „vsaka pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdružljiva z notranjim trgom, kolikor prizadene trgovino med državami članicami“.

(115) Da bi bil ukrep opredeljen kot pomoč v smislu te določbe, morajo biti torej izpolnjeni naslednji kumulativni pogoji: (i) ukrep je mogoče pripisati državi in se financira z državnimi sredstvi; (ii) prejemniku mora dodeliti prednost; (iii) ta prednost mora biti selektivna in (iv) ukrep izkrivlja ali bi lahko izkrivljal konkurenco in lahko prizadene trgovino med državami članicami.

5.1 **Obstoj pomoči za pristaniški organ v Neaplju**

5.1.1 *Pojem podjetje*

(116) Po italijanskem pravu so pristaniški organi negospodarski javni subjekti, katerih cilj je zagotavljati splošno vzdrževanje in razvoj pristaniške infrastrukture. V ta namen se lahko finančna sredstva, ki jih ima na voljo pristaniški organ, uporabijo izključno za upravljanje pristanišča in izvajanje nalog, ki so mu dodeljene po zakonu (glej uvodno izjavo 55).

(117) Sodišče Evropske unije ([38]) (v nadaljnjem besedilu: Sodišče) dosledno opredeljuje podjetja kot subjekte, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, in sicer ne glede na njihov pravni status in način njihovega financiranja. Sodišče dosledno razsoja, da je vsaka dejavnost, ki vključuje ponujanje blaga in storitev na trgu, gospodarska dejavnost ([39]).

(118) Razvrstitev posameznega subjekta med podjetja je torej v celoti odvisna od narave njegovih dejavnosti. To splošno načelo ima tri pomembne posledice: (i) status subjekta po nacionalnem pravu ni odločujoč, (ii) uporaba pravil o državni pomoči ni odvisna od tega, ali je bil subjekt ustanovljen z namenom ustvarjanja dobička, in (iii) razvrstitev subjekta med podjetja je vedno odvisna od konkretne dejavnosti.

([38]) Glej na primer sodbe v zadevah C-41/90, *Höfner in Elsner/Macrotron*, ECLI:EU:C:1991:161, točka 21; C-160/91, *Poucet in Pistre proti AGF in Cancava*, ECLI:EU:C:1993:63, točka 17, in C-35/96, *Komisija proti Italiji*, ECLI:EU:C:1998:303.

([39]) Glej sodbi v zadevah C-118/85, *Komisija proti Italiji*, ECLI:EU:C:1987:283, točka 7, in C-35/96, *Komisija proti Italiji*, ECLI:EU:C:1998:303, točka 36, ter sodbo v združenih zadevah od C-180/98 do C-184/98, *Pavlov in drugi*, ECLI:EU:C:2000:428, točka 75.

(119) Obravnavani ukrepi zadevajo financiranje strukturne prenove infrastrukture za popravilo ladij (suhi doki) v pristanišču, ki je v lasti italijanske države, ta pa svoje lastninske pravice uveljavlja prek pristaniškega organa v Neaplju, ki deluje kot upravljavec. Komisija ugotavlja, da suhi doki niso pristaniška infrastruktura, ampak proizvodne zmogljivosti za ladjedelnice, ki naj bi se uporabljale za ladjedelniške dejavnosti ali dejavnosti popravila ladij. V praksi odločanja Komisije že dolgo velja, da je ladjedelništvo gospodarska dejavnost, ki vključuje trgovino med državami članicami ([40]).

(120) Suhe doke komercialno izkorišča pristaniški organ v Neaplju, ki za njihovo uporabo zaračunava pristojbine za rabo zemljišča. Pri tem v nasprotju s trditvami italijanskih organov (glej uvodni izjavi 57 in 58) navedene pristojbine pomenijo nadomestilo za zagotavljanje gospodarske storitve (tj. oddajanje zmogljivosti za popravilo ladij v najem proti plačilu). Pristojbine so za pristaniški organ v Neaplju eden od virov prihodkov, ki mu omogoča financiranje njegovih dejavnosti, med katere spadajo naložbe za ohranjanje suhih dokov v delujočem stanju. Z ohranjanjem suhih dokov v delujočem stanju, da se lahko v njih izvajajo popravila ladij, pristaniški organ v Neaplju preprečuje krčenje svojih dejavnosti upravljanja v zvezi s pristaniščem in lahko privablja podjetja za popravilo ladij. Dejansko brez izvajanja takih del suhih dokov ne bi bilo mogoče ustrezno upravljati in dolgoročno pristaniški organ v Neaplju ne bi mogel nadaljevati poslovne dejavnosti njihovega oddajanja v najem proti plačilu. V zvezi s tem je v členu 1 koncesije iz leta 2004 podrobno določeno, da se „koncesija podeljuje za namene izvajanja dejavnosti predelave in popravil ladij in plovil, namenjenih za šport in rekreacijo, ter za upravljanje suhih dokov […]“ ([41]), tako da je vnaprej predpisana točna uporaba zadevnega javnega zemljišča.

(121) Čeprav ni mogoče izključiti, da lahko pristaniški organ v Neaplju glede na svoje javne funkcije izvaja tudi dejavnosti s področja javne politike, se ta sklep nanaša samo na upravljanje zmogljivosti suhih dokov, ki so predmet pomoči, in njihovo oddajanje v najem proti plačilu. V skladu z ustaljeno sodno prakso je razvrstitev subjekta med podjetja vedno odvisna od konkretne dejavnosti. Subjekt, ki opravlja gospodarske in negospodarske dejavnosti, se obravnava kot podjetje le v povezavi z gospodarskimi dejavnostmi. Zato se Komisiji ni treba opredeliti glede tega, ali so preostale dejavnosti pristaniškega organa v Neaplju (tj. dejavnosti, ki niso oddajanje zmogljivosti za popravilo ladij v najem proti plačilu) gospodarske dejavnosti.

5.1.2 *Odgovornost in državna sredstva*

(122) Sredstva, dodeljena naložbenim projektom, so bila na pristaniški organ v Neaplju prenesena iz državnega proračuna. Kot je navedeno v oddelku 5.1.1, je mogoče pristaniški organ v Neaplju za namene tega sklepa šteti za podjetje, saj je subjekt, ki izvaja gospodarsko dejavnost v imenu lastnika, to je italijanske države. Zato navedeni prenos pomeni prenos državnih sredstev in ga je mogoče pripisati državi.

5.1.3 *Selektivnost*

(123) Da bi se ukrep štel za državno pomoč, mora biti specifičen ali selektiven, tako da se z njim daje prednost le posameznim podjetjem in/ali proizvodnji posameznega blaga.

(124) Ker se obravnavana zadeva nanaša na ukrepe pomoči, individualno odobrene pristaniškemu organu v Neaplju, obstoj gospodarske prednosti vodi do domneve, da so ukrepi selektivni ([42]).

(125) Komisija vsekakor ugotavlja, da se z obravnavanimi ukrepi daje prednost pristaniškemu organu v Neaplju pred drugimi podjetji, ki so v podobnem dejanskem in pravnem položaju kot ta organ. Zakon št. 413/1998 določa, da ministrstvo na zahtevo pristaniških organov objavi program naložb. Na prošnjo pristaniškega organa v Neaplju je bil program naložb sprejet z dvema ministrskima odredbama (27. oktobra 1999 in 2. maja 2001) (glej uvodno izjavo 25). Čeprav so lahko tudi nekateri drugi pristaniški organi, navedeni v zadevnem programu naložb ([43]), uporabili javna sredstva za izvedbo naložb v druga italijanska pristanišča, Komisija ugotavlja, da se z ukrepi daje selektivna prednost ladjedelniškim zmogljivostim pristaniškega organa v Neaplju. Pristaniški organ v Neaplju je

([40]) Glej na primer Odločbo Komisije z dne 12. maja 2004 o državni pomoči, dodeljeni s strani Španije za dodatno pomoč za prestrukturiranje španskih javnih ladjedelnic, primer državne pomoči C 40/00 (ex NN 61/00) (2005/173/ES).

([41]) „la concessione è assentita allo scopo di esercitarvi un cantiere di transformazioni e riparazioni di navi e/o imbarcazioni da diporto nonché per la gestione dei bacini di carenaggio in muratura […]“

([42]) Sodba v zadevi T-314/15, *Grčija proti Komisiji*, ECLI:EU:T:2017:903, točka 79.

([43]) V programu z dne 27. oktobra 1999 je seznam 20 pristanišč, upravičenih do državnega financiranja, v programu z dne 2. maja 2001 pa je zadevni seznam še razširjen (na 25 pristanišč).

dejansko prejel državna sredstva za razširitev, posodobitev in nadgradnjo ladjedelniških zmogljivosti, ki jih upravlja, v nasprotju z drugimi upravljavci ladjedelniških zmogljivosti, ki niso bili vključeni v program naložb, ker se na primer niso šteli za pristaniške organe. Taki upravljavci ladjedelniških zmogljivosti, ki niso vključeni v program, so v podobnem dejanskem in pravnem položaju kot pristaniški organ v Neaplju, vendar so morali razširiti, posodobiti ali nadgraditi ladjedelniško infrastrukturo, ne da bi prejeli zadevna državna finančna sredstva. Po navedbah Sodišča niti veliko število upravičenih podjetij (ki lahko vključuje celo vsa podjetja v posameznem sektorju) niti raznolikost in velikost sektorjev, ki jim ta podjetja pripadajo, niso zadosten razlog za ugotovitev, da je ukrep države splošni ukrep ekonomske politike ([44]). Nazadnje, Komisija navaja, da so ukrepi selektivni tudi zato, ker se z njimi daje prednost upravljavcu ladjedelniških zmogljivosti in zmogljivosti za popravilo ladij pred upravljavci proizvodnih zmogljivosti in zmogljivosti za popravila v drugih gospodarskih sektorjih. Zadnjenavedeni so v podobnem dejanskem in pravnem položaju, saj prav tako izvajajo gospodarsko dejavnost na podlagi proizvodnih zmogljivosti ali zmogljivosti za popravila, ki jih upravljajo. Vendar morajo gospodarsko dejavnost opravljati, ne da bi bili upravičeni do podpore za naložbe, ki je bila dodeljena pristaniškemu organu v Neaplju.

5.1.4 *Gospodarska prednost*

(126) Javno financiranje v višini 44 138 854,50 EUR je zagotovljeno v obliki nepovratnih sredstev ali poplačil posojil, ki jih je pristaniški organ sklenil s finančnimi institucijami, kot je prikazano v preglednici 2 zgoraj. Nepovratna sredstva so finančni instrument, ki ga ni treba vrniti in ki ne vključuje stroškov financiranja. Podobno tudi poplačilo posojil, ki jih je sklenilo podjetje, s strani države, tako da zadevno podjetje kot upravičenec nima nobenih stroškov financiranja, ni na voljo pod običajnimi tržnimi pogoji, saj podjetje razbremenjuje finančnih obveznosti, ki bi jih običajno moralo nositi. Taki instrumenti financiranja upravičencu ne bi bili na voljo na trgu. Z zagotovljenim javnim financiranjem se pristaniškemu organu v Neaplju zato daje gospodarska prednost.

(127) Vendar iz sodbe v zadevi Altmark izhaja, da nadomestilo, ki ga je zadevnim podjetjem dodelila država ali jim je bilo zagotovljeno iz državnih sredstev za opravljanje naloženih obveznosti javne službe, ne daje take prednosti zadevnim podjetjem in se torej ne šteje za državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU, če so izpolnjeni naslednji štirje kumulativni pogoji ([45]):

— prvič, *podjetje, ki prejema nadomestilo, mora dejansko izpolnjevati obveznosti javne službe, te obveznosti pa so jasno opredeljene*. Ker so za opredelitev storitev splošnega gospodarskega pomena pristojne države članice, so pooblastila Komisije načeloma omejena na preverjanje, ali je država članica storila očitno napako pri opredelitvi storitve kot storitve splošnega gospodarskega pomena,

— drugič, merila, na podlagi katerih se izračuna nadomestilo, so bila določena vnaprej ter objektivno in pregledno. Vnaprejšnja določitev meril za nadomestilo ne pomeni, da mora biti nadomestilo izračunano na podlagi posebne formule. Pomembno je samo, da je od začetka jasno, kako se bo nadomestilo določilo. Običajno morajo biti v zadevnem aktu o poveritvi obveznosti javne službe podrobno določeni vsaj vsebina in trajanje teh obveznosti, zadevno podjetje in ozemlje, merila za izračun, nadzor in pregled nadomestila ter ureditve za preprečitev prekomernega nadomestila in njegovo izterjavo,

— tretjič, nadomestilo ne presega tistega, kar je potrebno za kritje vseh ali dela stroškov, ki so nastali z izpolnjevanjem obveznosti javne službe, ob upoštevanju realiziranih prejemkov in razumnega dobička zaradi izpolnjevanja teh obveznosti,

— četrtič, če podjetje, ki se mu naloži izpolnjevanje obveznosti javne službe, ni izbrano s postopkom oddaje javnega naročila, se mora raven potrebnega nadomestila določiti na podlagi analize stroškov, ki bi jih povprečno, dobro vodeno podjetje, ki je ustrezno opremljeno s prevoznimi sredstvi, zato da lahko zadosti zahtevam javne službe, imelo pri izpolnjevanju teh obveznosti ob upoštevanju realiziranih prejemkov in razumnega dobička zaradi izpolnjevanja teh obveznosti.

(128) V tej zadevi (glej uvodno izjavo 62) je Italija trdila, da je bila s členom 1(g) ministrske odredbe z dne 14. novembra 1994 obveznost javne službe naložena vsem italijanskim pristaniškim organom. Komisija bo zato ocenila, ali so izpolnjena vsa štiri merila iz sodbe v zadevi Altmark.

([44]) Glej na primer sodbi v zadevah C-75/97, *Belgija proti Komisiji*, ECLI:EU:C:1999:311, točka 32, in C-143/99, *Adria-Wien Pipeline & Peggauer Zementwerke*, ECLI:EU:C:2001:598, točka 48.

([45]) Glej sodbo v zadevi C-280/00, *Altmark Trans proti Regierungsprasidium Magdeburg*, ECLI:EU:C:2003:415, točki 87 in 88.

(129) V skladu s sodno prakso ([46]) morata biti izpolnjeni dve minimalni merili, ker je prvi pogoj iz sodbe v zadevi Altmark namenjen zagotovitvi preglednosti in pravne varnosti: (i) podjetje mora biti dejansko poverjeno za opravljanje obveznosti javne službe ter (ii) narava, trajanje in obseg teh obveznosti morajo biti jasno opredeljeni. Brez jasne opredelitve teh objektivnih meril namreč ne bi bilo mogoče preveriti, ali je določena dejavnost lahko zajeta s pojmom storitev splošnega gospodarskega pomena. Ti minimalni merili se uporabljata strogo in nista zajeti s široko diskrecijsko pravico držav članic. Komisija zato strogo nadzoruje njuno izpolnjevanje in v tej fazi ne uporablja preskusa očitne napake. Ta preskus očitne napake se uporabi šele v poznejši fazi, da se preveri, ali je dejansko poverjene in jasno opredeljene storitve in obveznosti primerno šteti za storitve splošnega gospodarskega pomena. Šele v zadevni poznejši fazi je lahko pomemben obstoj nedelovanja trga.

(130) V obravnavani zadevi narava, trajanje in obseg obveznosti javne službe, domnevno poverjene pristaniškemu organu v Neaplju, niso bili jasno opredeljeni. V nasprotju s trditvami italijanskih organov (glej uvodno izjavo 63) nacionalno pravo (člen 1(g)) ministrske odredbe z dne 14. novembra 1994) zgolj zelo splošno določa obveznost, naloženo vsem pristaniškim organom, ki vključuje upravljanje suhih dokov(„gestione di […] bacini di carenaggio per il settore industriale“), pri čemer ne vsebuje dodatnih pojasnil. V členu 1(g) trajanje domnevne obveznosti javne službe sploh ni določeno. Poleg tega s tako splošno oblikovano določbo narava in obseg obveznosti nikakor nista jasno opredeljena.

(131) Kakor koli že, kar zadeva vprašanje, ali je domnevne obveznosti javne službe primerno šteti za storitev splošnega gospodarskega pomena, Komisija ugotavlja, da so italijanski organi storili očitno napako. Italijanski organi niso dokazali, da pristaniški organ v Neaplju z oddajanjem zmogljivosti za popravilo ladij v najem proti plačilu opravlja dejavnost, ki na trgu ni na voljo pod primerljivimi pogoji v zvezi s ceno, kakovostjo, kontinuiteto in dostopom do storitve. Komisija meni, da je zaradi obstoja (ali možnosti izgradnje) drugih enako velikih suhih in plavajočih dokov v pristanišču v Neaplju ter drugih sosednjih pristaniščih upravljanje konkretnega suhega doka s strani pristaniškega organa mogoče izključiti iz opredelitve storitev splošnega gospodarskega pomena. Poleg tega subvencionirane zmogljivosti ne zagotavljajo nobene splošne koristi za družbo, temveč zgolj storitev podjetjem za popravilo ladij na območju Neaplja ([47]). Sodišče je v sodbi v zadevi *Enirisorse* ([48]) potrdilo, da upravljanje komercialnega pristanišča samo po sebi še ne pomeni opravljanja storitve splošnega gospodarskega pomena. Komisija posledično meni, da gospodarske storitve, ki jih zagotavlja pristaniški organ v Neaplju, nimajo posebnih značilnosti v primerjavi z oddajanjem zmogljivosti za popravilo ladij v najem na trgu ([49]) ter ne odpravljajo nedelovanja trga.

(132) Kar zadeva drugi in tretji pogoji iz sodbe v zadevi Altmark, Komisija ugotavlja naslednje. Ministrska odredba z dne 14. novembra 1994 ne določa količinske opredelitve ali objektivnih in preglednih meril za vnaprejšnji izračun nadomestila za obveznost javne službe, ki jo domnevno zagotavlja pristaniški organ v Neaplju. Nadomestilo za domnevno obveznost javne službe ni podrobneje določeno niti v aktih o dodelitvi (glej uvodno izjavo 125).

(133) Zato ni mogoče ugotoviti, ali morebitno nadomestilo presega znesek, potreben za kritje zadevnih stroškov, nastalih pri izpolnjevanju domnevne obveznosti javne službe, vključno z razumnim dobičkom.

(134) Kar zadeva četrti pogoj iz sodbe v zadevi Altmark, Komisija navaja, da po trditvah Italije obveznost javne službe po italijanskem pravu ni bila in ne more biti poverjena pristaniškemu organu v Neaplju na podlagi postopka oddaje javnega naročila (glej uvodno izjavo 66).

(135) Iz sodbe v zadevi Altmark izhaja, da je treba v primeru, da podjetje, ki mora izpolnjevati obveznosti javne službe, ni izbrano s postopkom oddaje javnega naročila, da se izbere tisti ponudnik, ki lahko te storitve opravlja z najmanjšimi stroški za skupnost, raven potrebnega nadomestila določiti na podlagi analize stroškov, ki bi jih povprečno, dobro vodeno podjetje, ki je ustrezno opremljeno s sredstvi, zato da lahko zadosti zahtevam javne službe, imelo pri izpolnjevanju teh obveznosti ob upoštevanju realiziranih prejemkov in razumnega dobička zaradi izpolnjevanja teh obveznosti.

([46]) Sodba v združenih zadevah od C-66/16 P do C-69/16 P, *Comunidad Autónoma del País Vasco in Itelazpi proti Komisiji*, ECLI:EU:C:2017:999, točke 72, 73 in 75; glej tudi sklepne predloge generalnega pravobranilca M. Watheleta v združenih zadevah od C-66/16 P do C-69/16 P, *Comunidad Autónoma del País Vasco in Itelazpi proti Komisiji*, ECLI:EU:C:2017:654, točke 112, od 114 do 117 ter 121 in 122.

([47]) Glej sporočilo o storitvah splošnega gospodarskega pomena iz leta 2011, točka 50.

([48]) Sodba v združenih zadevah od C-34/01 do C-38/01, *Enirisorse*, ECLI:EU:C:2003:640, točka 33.

([49]) Glej Sporočilo o uporabi pravil Evropske unije o državni pomoči za nadomestilo, dodeljeno za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena C(2011) 9404 final z dne 20. decembra 2011 (v nadaljnjem besedilu: sporočilo o storitvah splošnega gospodarskega pomena iz leta 2011), točka 45.

(136) Italijanski organi niso zagotovili izčrpne analize stroškov takega podjetja, ki je ustrezno opremljeno s sredstvi za izpolnjevanje domnevne obveznosti javne službe. Prav tako niso navedli, da je bila taka analiza opravljena za namen določitve metodologije za izračun nadomestila.

(137) Glede na navedeno Komisija ugotavlja, da štirje pogoji niso kumulativno izpolnjeni; zato obravnavani ukrepi pomenijo gospodarsko prednost.

5.1.5 *Izkrivljanje konkurence in vpliv na trgovino*

(138) V skladu z ustaljeno sodno prakso velja, da kadar finančna podpora, ki jo odobri država članica, krepi položaj podjetja v primerjavi z drugimi konkurenčnimi podjetji v trgovini znotraj Unije, obstaja vsaj morebiten vpliv na trgovino med državami članicami in na konkurenco ([50]).

(139) Komisija navaja trditve Italije, da po nacionalnem pravu upravljanje pristanišč spada na področje javne politike in da pristaniški organi ne delujejo v sektorju, ki je liberaliziran ter odprt za konkurenco in trgovino med državami članicami.

(140) Kot je navedeno v uvodnih izjavah 118 in 119, bo ta naložbeni projekt s povrnitvijo suhih dokov v ustrezno stanje pristaniškemu organu v Neaplju omogočil nadaljevanje gospodarske dejavnosti oddajanja suhih dokov v najem in s tem izboljšanje njegovega konkurenčnega položaja. Čeprav je pristaniški organ v Neaplju dejaven na predhodnem trgu oddajanja ladjedelniške infrastrukture/infrastrukture za popravilo ladij v najem, dejstvo, da se taka infrastruktura subvencionira in nato uporabi za zagotavljanje ladjedelniških storitev in storitev popravila ladij nižje v verigi, izkrivlja konkurenco in vpliva na trgovino na ravni Unije. Ladjedelniški sektor/sektor popravila ladij je namreč odprt za konkurenco in trgovino na ravni Unije. Iz tega razloga sektorska pravila, ki se uporabljajo za ladjedelništvo, določajo okvir za morebitno javno posredovanje na teh zmogljivostih ([51]). Poleg tega pristaniški organ v Neaplju konkurira drugim upravljavcem, ki lahko oddajajo ladjedelniško infrastrukturo/infrastrukturo za popravilo ladij v najem v Uniji, tako da deluje na trgu, ki je odprt za konkurenco in trgovino na ravni Unije.

(141) Komisija zato ugotavlja, da bi lahko zadevni ukrepi izkrivljali konkurenco in vplivali na trgovino v Uniji.

5.1.6 *Domnevna kršitev člena 345 PDEU*

(142) Italijanski organi trdijo, da bi se z opredelitvijo ukrepov za državno pomoč kršil člen 345 PDEU, ki določa načelo nevtralnosti med javnimi in zasebnimi subjekti. Zasebni lastnik bi lahko vložil v zmogljivosti za popravilo ladij, kolikor bi hotel, medtem ko bi bile naložbe države v lastno infrastrukturo vedno državna pomoč.

(143) Komisija navaja, da je pravni red Unije nevtralen glede lastninskopravne ureditve in nikakor ne posega v pravico države članice, da deluje kot gospodarski subjekt. Če pa javni organi neposredno ali posredno izvajajo gospodarske transakcije v kakršni koli obliki ([52]), za njih veljajo pravila Unije o državni pomoči. Gospodarske transakcije, ki jih izvajajo osebe javnega prava (vključno z javnimi podjetji), ne dajejo prednosti svoji sopogodbenici in zato ne pomenijo pomoči, če so izvedene v skladu z običajnimi tržnimi pogoji ([53]).

(144) Komisija ugotavlja, da italijanska država z zagotovitvijo državnega financiranja pristaniškemu organu v Neaplju naložbe ni izvedla v skladu z „načelom vlagatelja v tržnem gospodarstvu“. Prvič, navedeno načelo se ne uporablja v primeru, ko se javni organ sam predstavlja kot organizator in pooblastitelj za javno službo. Uporaba navedenega načela je nujno izključena, saj država članica pri organizaciji domnevne javne službe in pooblastitvi zanjo po definiciji deluje kot javni organ ([54]). Drugič, tudi če bi se uporabljalo načelo vlagatelja v tržnem gospodarstvu, Komisija meni, da bi zasebni izvajalec v istem sektorju predhodno pripravil poslovni načrt in naložbo izvedel samo, če bi bila na navedeni podlagi donosna. Pri analizi donosnosti bi se izjemoma lahko upoštevali drugi preudarki (npr. krepitev ugleda, kot navaja Italija, glej uvodno izjavo 69), vendar bi jih bilo treba podpreti z objektivnimi dokazi, ki jih italijanski organi niso predložili.

([50]) Glej na primer sodbi v zadevah C-730/79, *Philip Morris proti Komisiji*, ECLI:EU:C:1980:209, točka 11, in C-372/97, *Italija proti Komisiji*, ECLI:EU:C:2004:234, točka 44.
([51]) Glej Odločbo Komisije z dne 12. maja 2004 o državni pomoči, dodeljeni s strani Španije za dodatno pomoč za prestrukturiranje španskih javnih ladjedelnic; primer državne pomoči C 40/00 (ex NN 61/00), (2005/173/ES).
([52]) Glej na primer sodbo v zadevi C-40/85, *Belgija proti Komisiji*, ECLI:EU:C:1986:305, točka 12.
([53]) Sodba v zadevi C-39/94, *SFEI in drugi*, ECLI:EU:C:1996:285, točki 60 in 61.
([54]) Sodba v zadevi T-454/13, *SNCM proti Komisiji*, ECLI:EU:T:2017:134, točka 233.

(145) Kot je navedeno v sklepu o začetku postopka, so italijanski organi predložili finančno analizo na podlagi vrzeli v financiranju, izračunane kot razlika med diskontirano vrednostjo pričakovanega dobička iz poslovanja, ki ga prinaša naložba, in diskontiranimi naložbenimi stroški projekta. Rezultati tega izračuna kažejo, da ima v 25-letnem referenčnem obdobju projekt negativno finančno čisto sedanjo vrednost, ki znaša −44 274 286,68 EUR.

(146) Komisija zato meni, da z opredelitvijo ukrepov za državno pomoč člen 345 PDEU ne bi bil kršen.

5.1.7 *Opredelitev ukrepov za veljavno pomoč*

(147) Italija trdi, da obravnavani ukrepi pomenijo veljavno pomoč v smislu člena 1(b)(v) postopkovne uredbe, v katerem je veljavna pomoč opredeljena kot „pomoč, za katero se šteje, da je veljavna, ker je mogoče ugotoviti, da takrat, ko se je začela izvajati, ni bila pomoč, pozneje pa je postala pomoč zaradi razvoja notranjega trga in je država članica ni spremenila“. Člen 1(b)(v) nadalje določa, da „[č]e nekateri ukrepi postanejo pomoč zaradi liberalizacije dejavnosti po pravu Unije, se takšni ukrepi ne štejejo kot veljavna pomoč po datumu, določenem za liberalizacijo“.

(148) Komisija meni, da pomoči ni mogoče opredeliti za veljavno pomoč, saj se je državna podpora ladjedelniškim zmogljivostim in zmogljivostim za popravilo ladij vedno štela za državno pomoč, tudi pred sodbo v zadevi Leipzig Halle ([55]).

(149) Komisija opozarja na trditve Italije, da Odločba 94/374/ES o sicilijanskem regionalnem zakonu (navedena v sklepu o začetku postopka, glej uvodno izjavo 74) ne podpira sklepa, da javni ukrepi podpore za zmogljivosti za popravilo ladij v suhih dokih vedno spadajo na področje uporabe člena 107(1) PDEU. Vendar Komisija ugotavlja, da se v tej odločbi jasno razlikuje med javno podporo, zagotovljeno organu, pristojnemu za pristaniško upravo (ki se ni štela za državno pomoč), in javno podporo, zagotovljeno istemu javnemu organu za vzdrževalna dela na suhih dokih (ki se je štela za državno pomoč). Kakor koli že, pojem državne pomoči je objektivni pojem, na katerega vpliva samo to, ali se z državnim ukrepom dodeljuje prednost enemu ali več določenim podjetjem, medtem ko praksa odločanja Komisije nanj ne vpliva ([56]).

(150) Komisija zato ponavlja svoj sklep, da so obravnavani ukrepi pomenili državno pomoč tudi že pred sodbo v zadevi Leipzig Halle.

5.2 **Obstoj pomoči za družbo CAMED**

(151) Ker je pristaniški organ v Neaplju prejel in bo še prejemal javno podporo za financiranje ukrepov, dogovorjenih z družbo CAMED, tej družbi ni bilo treba kriti vseh naložbenih stroškov, ki bi jih moral kriti kateri koli drug zasebni upravljavec zmogljivosti za popravilo ladij na trgu. Komisija ugotavlja, da je Italija z zagotavljanjem suhih dokov družbi CAMED pod tržnimi cenami tej družbi dodelila selektivno gospodarsko prednost.

5.2.1 *Odgovornost in državna sredstva*

(152) Ker je pristaniški organ v Neaplju javni subjekt, ki je del državne uprave (čeprav se šteje, da deluje kot zasebno podjetje, glej uvodno izjavo 118), Komisija ugotavlja, da so ukrepi pripisljivi državi. Če javni organ dodeli pomoč upravičencu, se ta prenos pripiše državi, tudi če je zadevni organ v razmerju do drugih javnih organov pravno samostojen.

(153) Državna sredstva vključujejo vsa sredstva javnega sektorja, vključno s sredstvi subjektov znotraj države (decentraliziranih, zveznih, regionalnih ali drugih). Poleg tega se odpoved prihodkom, ki bi bili sicer plačani državi, šteje za prenos državnih sredstev. Če javni organi zagotovijo blago ali storitve po nižji ceni od tržnih, to vključuje odpoved državnim sredstvom (in dodelitev prednosti).

(154) Komisija zato ugotavlja, da se je pristaniški organ v Neaplju z zagotavljanjem suhih dokov družbi CAMED pod tržnimi cenami odpovedal državnim sredstvom.

([55]) Glej Odločbo 94/374/ES.
([56]) Sodba v zadevi T-445/05, *Associazione italiana del risparmio gestito και Fineco Asset Management proti Komisiji*, ECLI:EU:T:2009:50, točka 145.

5.2.2 *Selektivnost*

(155) Da bi se ukrep štel za državno pomoč, mora biti specifičen ali selektiven, tako da se z njim daje prednost le posameznim podjetjem in/ali proizvodnji posameznega blaga. Italija trdi, da imajo ukrepi splošno, horizontalno področje uporabe, saj so v skladu z javnim modelom, po katerem je italijanski zakonodajalec uredil pristaniški sektor, vsa podjetja (ne samo družba CAMED), ki delujejo na pristaniškem območju v vseh italijanskih pristaniščih (ne le v Neaplju) in vseh gospodarskih sektorjih (ne le ladjedelništvu), imela „koristi“ od popolnoma enake „pomoči“, kot jo je domnevno uživala družba CAMED. Komisija se s to oceno ne strinja iz naslednjih razlogov.

(156) Prvič, ker je bila koncesijska pogodba podpisana izrecno z družbo CAMED, se domneva, da je bila prednost tej družbi dodeljena selektivno. Pri individualnih ukrepih pomoči obstoj gospodarske prednosti vodi do domneve, da je ukrep selektiven ([57]). Drugič, ukrepi so vsekakor selektivni, ker se z njimi družbi CAMED daje prednost pred drugimi podjetji v primerljivem pravnem in dejanskem položaju. Kot je prikazano v oddelku 5.2.3 tega sklepa, lahko družba CAMED upravlja ladjedelniške zmogljivosti in zmogljivosti za popravilo ladij v pristanišču v Neaplju tako, da plača samo delček njihovih stroškov. Nasprotno pa morajo druge ladjedelnice (v drugih pristaniščih ali zunaj območja pristanišč), ki upravljajo zmogljivosti, ki niso v državni lasti, in tako ne spadajo na področje uporabe ministrske odredbe št. 595/1995, načeloma same kriti vse stroške vzpostavitve svojih ladjedelniških zmogljivosti in zmogljivosti za popravilo ladij, ki jih upravljajo za zagotavljanje takih storitev. Nazadnje, Komisija navaja, da so ukrepi selektivni tudi zato, ker se z njimi daje prednost upravljavcu ladjedelniških zmogljivosti in zmogljivosti za popravilo ladij pred upravljavci proizvodnih zmogljivosti in zmogljivosti za popravilo v drugih gospodarskih sektorjih. Zadnjenavedeni so v podobnem dejanskem in pravnem položaju, saj prav tako izvajajo gospodarsko dejavnost na podlagi proizvodnih zmogljivosti ali zmogljivosti za popravilo, ki jih upravljajo. Vendar morajo v nasprotju z družbo CAMED gospodarsko dejavnost opravljati, ne da bi bili upravičeni do najema svojih zmogljivosti po cenah, nižjih od stroškov.

5.2.3 *Gospodarska prednost*

(157) Kar zadeva družbo CAMED, Komisija opozarja, da koncesijska pogodba ni bila dodeljena na podlagi odprtega javnega razpisa, ampak z druge vrste postopkom, v katerem so lahko drugi izvajalci predložili pripombe ali alternativne predloge zoper posamezno vlogo za koncesijo (nekakšen „postopek ugovora“, glej uvodno izjavo 15).

(158) Komisija tudi opozarja, da pristojbina, ki jo družba CAMED plačuje v skladu s koncesijo iz leta 2004, ne ustreza pristojbini, usklajeni s trgom. Pristojbina za rabo zemljišča, ki jo družba CAMED plačuje pristaniškemu organu v Neaplju, je izračunana na podlagi fiksnih pravnih meril in v povprečju znaša približno 140 201,29 EUR na leto, kar bi za 30-letno obdobje koncesije pomenilo približno 4,2 milijona EUR ([58]). Navedena pristojbina je določena na podlagi odredbe št. 595 z dne 15. novembra 1995; v njej se upošteva število kvadratnih metrov javne površine, na katero se nanaša koncesija, pri čemer je to število pomnoženo z zneskom na enoto v evrih, ki se vsako leto zviša na podlagi količnika, izraženega kot delež. Znesek na enoto v evrih je odvisen od dejavnosti, zajetih s koncesijo. Ena od dejavnosti, na katere se nanaša navedena odredba, so „ladjedelniške dejavnosti“ (tj. popravilo/predelave ladij). Vendar dejavnost upravljanja suhih dokov, ki je bila družbi CAMED prav tako poverjena na podlagi koncesije, v navedeni odredbi ni omenjena.

(159) Komisija meni, da je pristojbina, določena na podlagi zgoraj navedene metode, zgolj plačilo za uporabo premoženja v javni lasti, vendar se v njej ne upoštevata dejanski predmet in posledična gospodarska vrednost koncesije. Natančneje, pri pristojbini se ne upošteva dejstvo, da koncesija družbi CAMED omogoča ne le izvajanje dejavnosti popravila ladij, ampak tudi izključno upravljanje suhih dokov, ki so v državni lasti. To družbi CAMED omogoča, da drugim pristaniškim izvajalcem, ki želijo izvajati popravila na navedenih dokih, zaračunava pristojbino ([59]).

(160) Poleg tega Komisija navaja, da se je družba CAMED glede na koncesijo iz leta 2004 zavezala, da bo izvedla naložbe v višini 24 610 420 EUR. Po navedbah italijanskih organov in družbe CAMED je program naložb te družbe v resnici znašal 42 541 495 EUR (glej uvodni izjavi 80 in 100).

(161) Komisija ugotavlja, da bi bila družba CAMED kot upravljavka in izvajalka storitev v suhih dokih (tj. izvajalka storitev popravila ladij) odgovorna za kritje vseh stroškov obnovitvenih del. Ali pa bi morala družba CAMED, če

([57]) Sodba v zadevi T-314/15, *Grčija proti Komisiji*, ECLI:EU:T:2017:903, točka 79.

([58]) Ta podatek temelji na ekstrapolaciji povprečne koncesnine, ki jo je družba CAMED že plačala za obdobje 2004–2017, na 30-letno obdobje.

([59]) Natančneje, pristojbina, ki jo drugi pristaniški izvajalci plačujejo družbi CAMED, zajema: (i) uporabo suhih dokov in (ii) „s tem povezane storitve“, ki jih zagotavlja družba CAMED, kot so vstop, izstop in vzdrževanje plovila v doku, dobava električne energije, stisnjenega zraka, žerjav na doku, spremljanje in varstvo okolja.

se ji dajo na voljo prenovljene zmogljivosti, plačati (koncesijsko) dajatev, pri kateri se upošteva vsaj vrednost naložbe, ki sta jo italijanska država in pristaniški organ v Neaplju namenila za prenovo. Družba CAMED namreč uporablja subvencionirano infrastrukturo med trajanjem njene življenjske dobe, tako da bo ob koncu obdobja koncesije država ohranila samo omejeno preostalo vrednost.

(162) Komisija opozarja, da se samo del naložb družbe CAMED nanaša na prenovitev suhih dokov (glej uvodno izjavo 100). Preostali (večji) del naložb je neposredno namenjen vsakodnevnemu delovanju in upravljanju zmogljivosti, za kar bi bila družba CAMED tako in tako odgovorna.

(163) Zato so naložbe v višini 42 milijonov EUR, ki jih je družba CAMED izvedla v svojo korist (tj. za kritje stroškov, ki bi jih tako in tako morala nositi), dodatna zasebna naložba poleg vseh javnih ukrepov, navedenih v preglednici 2, in jih ni mogoče šteti za prispevek k tržni koncesnini. Za lastni prispevek ni mogoče šteti niti dela tega zneska (11,1 milijona EUR), ki ga je družba CAMED namenila naložbam v doke (glej uvodno izjavo 15), saj ob izteku koncesijske pogodbe pristaniškemu organu v Neaplju zaradi amortizacije vseh sredstev ne pripade nobena (ali zelo majhna) vrednost.

(164) Poleg tega, kot je navedeno v sklepu o začetku postopka, je Komisija izrazila pomisleke glede tega, ali je bila družbi CAMED v okviru koncesijske pogodbe naložena obveznost javne službe. Italija je pred sprejetjem sklepa o začetku postopka trdila, da družba CAMED uporablja suhe doke za opravljanje storitve splošnega gospodarskega pomena, zato vsaka naložba, potrebna za zagotavljanje te storitve, pomeni nadomestilo za navedeno storitev.

(165) Čeprav po sprejetju sklepa o začetku postopka Italija ni več trdila, da je bila družbi CAMED naložena obveznost javne službe, bo Komisija v naslednjih uvodnih izjavah zaradi izčrpnosti ocenila, ali so v zvezi z ukrepi za podporo družbi CAMED kumulativno izpolnjeni štirje pogoji iz sodbe v zadevi Altmark.

(166) Kar zadeva prvi pogoj iz sodbe v zadevi Altmark, minimalna merila, navedena v uvodni izjavi 129, niso izpolnjena. Natančneje, narava in obseg obveznosti javne službe, domnevno poverjene družbi CAMED, nista bila jasno opredeljena. Obveznost je v koncesiji opredeljena zgolj s sklicevanjem na splošno oblikovano določbo člena 1(g) ministrske odredbe z dne 14. novembra 1994. Čeprav bi bilo torej mogoče trditi, da je trajanje obveznosti opredeljeno s 30-letnim trajanjem koncesije, še vedno nista jasno opredeljena narava in obseg domnevne obveznosti javne službe, in sicer iz razlogov, pojasnjenih v uvodni izjavi 130 tega sklepa.

(167) Kakor koli že, kar zadeva vprašanje, ali je domnevne obveznosti javne službe primerno opredeliti kot storitev splošnega gospodarskega pomena, se Komisija ne strinja, da mora družba CAMED izpolnjevati obveznosti, ki jih je mogoče opredeliti kot obveznosti javne službe. Storitev (upravljanje suhih dokov) dejansko že zadovoljivo zagotavljajo in lahko zagotavljajo druga podjetja, ki poslujejo pod običajnimi tržnimi pogoji. Storitev nima nobenih posebnih značilnosti v primerjavi s storitvami zasebnih lastnikov služb za popravilo ladij in upravljavcev takih zmogljivosti ter ne odpravlja nedelovanja trga. Italijanski organi niso dokazali, da družba CAMED zagotavlja dejavnost, ki se na trgu ne zagotavlja pod primerljivimi pogoji v zvezi s ceno, kakovostjo, kontinuiteto in dostopom do storitve. Poleg tega subvencionirane zmogljivosti ne zagotavljajo splošne koristi za družbo, temveč zgolj storitev lastnikom ladij na območju Neaplja ([60]).

(168) Kar zadeva drugi pogoj iz sodbe v zadevi Altmark, v koncesiji iz leta 2004 ni izrecne količinske opredelitve ali objektivno in pregledno vnaprej določenih meril za izračun zneska nadomestila, ki bi ga moral pristaniški organ v Neaplju plačati družbi CAMED v zameno za obveznost zagotavljanja prostega dostopa do suhih dokov drugim podjetjem za popravilo ladij. V koncesiji iz leta 2004 ni vzpostavljena izrecna povezava med navedeno obveznostjo in zavezo pristaniškega organa v Neaplju, da bo izvedel obravnavane ukrepe. Prav tako v njej nista jasno opredeljena niti domnevna izguba iz poslovanja družbe CAMED niti znesek ukrepov.

(169) Poleg tega Komisija navaja, da financiranje ukrepov kot nadomestilo družbi CAMED za obveznost zagotavljanja prostega dostopa do suhih dokov ne more izključiti tveganja prekomernega nadomestila, kot se zahteva s tretjim merilom iz sodbe v zadevi Altmark. Ker ni nobenega izračuna ali ocene domnevne izgube iz poslovanja zaradi izpolnjevanja obveznosti javne službe, ni mogoče preveriti, ali znesek naložb, odobrenih za ukrepe, ustreza taki izgubi iz poslovanja, ob upoštevanju razumnega dobička.

([60]) Glej sporočilo o storitvah splošnega gospodarskega pomena iz leta 2011, točka 50.

(170) Kar zadeva četrti pogoj iz sodbe v zadevi Altmark, je bila koncesija za zemljišče družbi CAMED podeljena brez postopka oddaje javnega naročila, Italija pa ni nikoli predložila potrebnih informacij za oceno, ali znesek naložb, odobrenih za ukrepe, ustreza stroškom povprečnega, dobro vodenega podjetja, ki zagotavlja prost dostop do suhih dokov vsem drugim podjetjem za popravilo ladij.

(171) Komisija zato ugotavlja, da štirje pogoji niso kumulativno izpolnjeni; torej obravnavani ukrepi pomenijo gospodarsko prednost za družbo CAMED.

5.2.4 *Izkrivljanje konkurence in vpliv na trgovino*

(172) Popravilo ladij pomeni gospodarsko dejavnost v sektorju, odprtem za konkurenco in trgovino na ravni Unije. Zato bi kakršna koli prednost, dodeljena družbi CAMED, lahko izkrivljala konkurenco in vplivala na trgovino v Uniji.

5.2.5 *Opredelitev ukrepov za veljavno pomoč*

(173) Iz razlogov, analiziranih v oddelku 5.1.7 tega sklepa v zvezi s pristaniškim organom v Neaplju, Komisija tudi meni, da ukrepov v korist družbe CAMED ni mogoče šteti za veljavno pomoč.

5.3 **Združljivost**

(174) Komisija ugotavlja, da suhi doki niso prometna infrastruktura, temveč so proizvodne zmogljivosti za ladjedelnice, saj se uporabljajo za ladjedelništvo in popravilo ladij, ne pa za prevoz. Komisija zato meni, da ukrepov ni mogoče oceniti neposredno na podlagi člena 107(3)(c) PDEU kot pomoč za naložbe v prometno infrastrukturo, kot trdijo italijanski organi (glej uvodno izjavo 86).

(175) Komisija tudi ugotavlja, da pomoči ni mogoče oceniti na podlagi člena 107(2)(b) PDEU, ki se nanaša na pomoč za povrnitev škode, ki je nastala zaradi naravnih nesreč ali izjemnih dogodkov. Komisija opozarja, da je pomoč mogoče šteti za združljivo na podlagi navedenega člena samo, če so izpolnjeni zelo strogi pogoji, med drugim če je pomoč zgolj nadomestilo za škodo, ki jo je neposredno povzročil zadevni dogodek, in ne povzroči prekomernega nadomestila, kar v tej zadevi ni bilo dokazano ([61]).

(176) Komisija zato meni, da bi bilo treba združljivost ukrepov za pristaniški organ v Neaplju in družbo CAMED najprej preučiti na podlagi sporočila Komisije z naslovom Okvir Evropske unije za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve (v nadaljnjem besedilu: okvir za storitve splošnega gospodarskega pomena iz leta 2011) ([62]).

(177) Če se pogoji za združljivost, določeni v okviru za storitve splošnega gospodarskega pomena iz leta 2011, ne upoštevajo, Komisija meni, da bi bilo mogoče združljivost ukrepov, dodeljenih pristaniškemu organu v Neaplju in družbi CAMED, preučiti tudi na podlagi pravil o državni pomoči za ladjedelniški sektor, ki so se uporabljala ob odobritvi posameznega ukrepa.

(178) Komisija ugotavlja, da datum odobritve posameznih pomoči pristaniškemu organu v Neaplju ni datum začetka veljavnosti zakona št. 413/1998, kot trdi Italija (glej uvodno izjavo 85). Zakon je presplošen in upravičencu ne more dajati zakonske pravice do prejema pomoči, saj v njem niso našteti konkretni upravičenci ali zneski pomoči ([63]). Pač pa Komisija ugotavlja, da pravica do prejema zadevne pomoči izhaja iz ministrske odredbe z dne 27. decembra 1999, ki je bila sprejeta znotraj splošnega okvira, določenega z zakonom št. 413/1998, v povezavi z ministrsko odredbo z dne 2. maja 2001, ki sta veljavna izvedbena akta ukrepa, kot se zahteva z zakonom št. 413/1998.

(179) V skladu s členom 9 zakona št. 413/1998 na zahtevo ustreznih pristaniških organov člen 1 ministrske odredbe z dne 27. oktobra 1999 določa sprejetje programa infrastrukturnih del za razširitev, posodobitev in prenovo pristanišč ter dodelitev sredstev, ki je določena v prilogi k navedeni odredbi. V skladu z navedeno prilogo je moralo ministrstvo pristaniškemu organu v Neaplju dati na voljo 51,403 milijona EUR (99,53 milijarde ITL) za naložbena dela v suhih dokih v pristanišču v Neaplju. Zneski, ki jih je bilo treba dati na voljo za infrastrukturne naložbe v vseh pristaniščih od leta 2001 do leta 2017, so bili določeni v prilogi k ministrski odredbi z dne 2. maja 2001, ki je bila prav tako sprejeta na podlagi zakona št. 413/1998. V zvezi s pristaniškim organom v Neaplju je bila s to odredbo zgornja meja skupnega financiranja določena na 102 milijona EUR (197,5 milijarde ITL). S tema odredbama je bila pristaniškemu organu v Neaplju med drugim dodeljena pravica, da mu ministrstvo poplača posojila v zvezi s projekti pristaniške infrastrukture, določenimi v prilogi k ministrskima odredbama, vključno s tistimi, ki se nanašajo na zadevne suhe doke. Te naložbe so bile predvidene že ob

([61]) Sklep Komisije SA.39622 (2014/N) – Republika Slovenija – Pomoč za povrnitev škode, nastale zaradi žleda januarja in februarja 2014 v Sloveniji (vsi sektorji razen kmetijstva, gozdarstva, ribištva in ribogojstva).
([62]) UL C 8, 11.1.2012, str. 15.
([63]) Glej sodbo v zadevi C-245/16, *NEREA*, ECLI:EU:C:2017:521, točka 32.

dodelitvi koncesije iz leta 2004 družbi CAMED in tudi sama koncesija se sklicuje na te naložbe, določene že v dogovoru iz leta 2001. Tako bi se lahko za pomoč za ladjedelništvo (regionalna pomoč za naložbe v nadgradnjo ali posodobitev delovišč za povečanje produktivnosti obstoječih naprav) pristaniškemu organu v Neaplju in družbi CAMED uporabljala naslednja podlaga za združljivost:

(1) Uredba (ES) št. 1540/98;

(2) okvir za državno pomoč ladjedelništvu iz leta 2004, ki se je prvotno uporabljal od 1. januarja 2004 do 31. decembra 2006, nato pa je bil dvakrat podaljšan do 31. decembra 2008 in 31. decembra 2011;

(3) okvir za državno pomoč ladjedelništvu iz leta 2011, ki se je uporabljal za nepriglašeno pomoč, dodeljeno po 31. decembru 2011. Uporaba tega okvira je bila podaljšana do 30. junija 2014;

(4) smernice o regionalni državni pomoči za obdobje 2014–2020, ki se uporabljajo od 1. julija 2014.

(180) Italija trdi, da se zgoraj navedena podlaga za združljivost pomoči za ladjedelništvo ne bi smela uporabiti kot taka, ampak bi bilo treba združljivost oceniti neposredno na podlagi člena 107 PDEU in glede na druge določbe sekundarne zakonodaje, sprejete na področju državne pomoči ([64]). Italija navaja bombne napade med 2. svetovno vojno, potrese, razvoj gospodarstva na območju, ki prejema pomoč, ter posodobitev in razvoj pristaniške infrastrukture.

(181) V skladu s sodno prakso mora država članica dokazati, da se okoliščine nacionalnega ukrepa razlikujejo od okoliščin, predvidenih v ustreznih smernicah, tako da bi morala Komisija ukrep oceniti neposredno na podlagi člena 107(3) PDEU ([65]). Kolikor Italija kot razlog za odstopanje od zgoraj navedenih smernic navaja bombne napade med 2. svetovno vojno in potrese, je Komisija že v uvodni izjavi 175 pojasnila, zakaj pogoji iz člena 107(2)(b) PDEU v primeru obravnavanih ukrepov tako in tako niso izpolnjeni. Kar zadeva trditev o posodobitvi in razvoju pristaniške infrastrukture kot razlogu za oceno ukrepov neposredno na podlagi Pogodbe, je Komisija v uvodni izjavi 174 tudi pojasnila, da suhi doki niso prometna infrastruktura in jih zato ni mogoče ocenjevati neposredno na podlagi člena 107(3)(c) PDEU. Nazadnje, kar zadeva trditev Italije o razvoju gospodarstva zadevne regije, ki prejema pomoč, Komisija navaja, da se taka pomoč ne bi ocenjevala na podlagi smernic o regionalni pomoči, ki so se uporabljale ob odobritvi ukrepov, saj je bila pomoč za ladjedelništvo urejena s sektorskimi pravili, kot so predstavljena v uvodni izjavi 176, kar se jasno priznava v vseh smernicah o regionalni pomoči, ki so se uporabljale ob dodelitvi pomoči ([66]). Prav tako je logično, da se pomoč za ladjedelniška sredstva ocenjuje na podlagi posebnih sektorskih pravil o ladjedelništvu, ne na podlagi splošnejših pravil o regionalni pomoči, saj se lahko samo s sektorskimi smernicami zajamejo posebne značilnosti sektorja, tako da se z njimi najbolje obravnava skupni cilj pomoči.

5.3.1 *Ocena združljivosti pomoči za pristaniški organ v Neaplju*

(182) Eden od pogojev, da se pomoč šteje za združljivo na podlagi okvira za storitve splošnega gospodarskega pomena iz leta 2011, je, da mora biti dodeljena resnični in pravilno opredeljeni storitvi splošnega gospodarskega pomena, kakor je navedena v členu 106(2) PDEU. Poleg tega mora biti storitev splošnega gospodarskega pomena poverjena z aktom, v katerem so opredeljene obveznosti javne službe in metode za izračun nadomestila, znesek nadomestila pa ne sme presegati zneska, ki je nujen za kritje neto stroškov izpolnjevanja obveznosti javne službe, vključno z razumnim dobičkom.

(183) Iz trditev, vključenih v oddelek 5.1.4, je razvidno, da Komisija ugotavlja, da je Italija storila očitno napako pri presoji opredelitve javne storitve, naložene pristaniškemu organu v Neaplju. Poleg tega v zadevnih aktih ni naveden znesek nadomestila, ki ga je treba pristaniškemu organu v Neaplju dodeliti za upravljanje suhih dokov, ali način izračuna takega nadomestila, zato na njihovi podlagi ni mogoče ugotoviti, ali je morebitno dodeljeno

([64]) Pri tem se Italija sklicuje na Obvestilo št. 2003/C 317/06 (UL C 317, 30.12.2003, str. 11), zlasti odstavek 12, v katerem je navedeno, da se lahko „pomoč ladjedelništvu odobri skladno s členoma [107 in 108 PDEU] ter vso zakonodajo in ukrepi, sprejetimi na podlagi tega“.

([65]) Zadeva C-431/14 P, *Grčija proti Komisiji*, ECLI:EU:C:2016:145, točke od 70 do 72.

([66]) Glej točko 8 (in opombo 9) Smernic o državni regionalni pomoči za 2007–2013 (UL C 54, 4.3.2006, str. 13): „[…] Poleg tega za nekatere druge sektorje [promet in ladjedelništvo] prav tako veljajo posebna pravila, ki upoštevajo poseben položaj zadevnih sektorjev in ki lahko popolnoma ali deloma odstopajo od teh smernic,“ glej točko 2 Smernic o državni regionalni pomoči (2000–2006) (UL C 74, 10.3.1998, str. 9): „Nekatere sektorje, ki so zajeti v smernicah, urejajo tudi njim posebej namenjena sektorska pravila.“

nadomestilo omejeno na to, kar je nujno za kritje zadevnih stroškov, nastalih pri izpolnjevanju domnevne obveznosti javne službe. Poleg tega, kot je pojasnjeno v uvodni izjavi 167, narava, trajanje in obseg domnevnih obveznosti javne službe pristaniškega organa v Neaplju niso bili jasno opredeljeni.

(184) Komisija zato meni, da ukrepi ne izpolnjujejo vseh pogojev za združljivost in jih zato ni mogoče razglasiti za združljive na podlagi okvira za storitve splošnega gospodarskega pomena iz leta 2011, kar zadeva pomoč za pristaniški organ v Neaplju.

(185) Komisija je tudi ocenila, ali je mogoče ukrepe razglasiti za združljive na podlagi upoštevnih pravil o ladjedelništvu.

(186) Komisija navaja, da sta glede na akte o dodelitvi pomoči (glej uvodni izjavi 25 in 179) pravni podlagi za različno pomoč Uredba (ES) št. 1540/98 in okvir za državno pomoč ladjedelništvu, navedena kot točki (i) in (ii) v uvodni izjavi 179 ([67]). Komisija je v nadaljevanju preverila, ali so upoštevani pogoji v zvezi z vsako podlago za združljivost.

(187) Da se pomoč šteje za pomoč na podlagi pravil o ladjedelništvu, mora biti odobrena za investicije v nadgradnjo ali posodobitev obstoječih ladjedelnic, ki niso povezane s finančnim prestrukturiranjem zadevnih ladjedelnic, z namenom izboljšanja produktivnosti obstoječih obratov (pri čemer so izključene zgolj zamenjave amortiziranih sredstev) ([68]).

(188) Italijanski organi so navedli (glej uvodno izjavo 86), da domnevna pomoč ni namenjena spodbujanju povečanja produktivnost obstoječih naprav v ladjedelnici, temveč je namenjena izvajanju posebnega vzdrževanja nekaterih delov pristaniške infrastrukture, ki so v izključni lasti italijanske države, in preprečitvi, da bi postali zastareli. Naložbe se torej ne morejo šteti za pomoč na podlagi pravil o ladjedelništvu.

(189) Poleg tega Italija ni dokazala, da ima pomoč spodbujevalni učinek, tj. da je bila vloga za pomoč vložena pred datumom začetka del, ali da je pomoč omejena na podporo za upravičene izdatke, kot je opredeljena v upoštevnih smernicah o regionalni pomoči (glej uvodno izjavo 89).

(190) Javno financiranje, ki je bilo že odobreno za ta projekt (44 138 854,50 EUR, kar je 76,42 % vseh naložbenih stroškov), presega največjo dovoljeno intenzivnost pomoči za regionalno pomoč za naložbe v ladjedelniške zmogljivosti na podlagi vseh treh naslednjih ladjedelniških okvirov (ki je znašala od 12,5 % do 22,5 % vseh naložbenih stroškov, odvisno od statusa državne pomoči zadevne regije).

(191) Ob upoštevanju dejstva, da zgoraj navedeni pogoji za združljivost niso izpolnjeni, Komisija ugotavlja, da ukrepi pomoči v korist pristaniškega organa v Neaplju niso združljivi z notranjim trgom.

5.3.2 *Ocena združljivosti pomoči za družbo CAMED*

(192) Kot je prikazano v oddelku 5.2.3, je Italija storila očitno napako pri presoji, ko je storitve popravila ladij za družbo CAMED opredelila kot obveznost javne službe. Poleg tega v zadevnih aktih ni naveden znesek nadomestila, ki bi ga bilo treba družbi CAMED dodeliti za obveznost ohranjanja prostega dostopa do suhih dokov, zato na njihovi podlagi ni mogoče ugotoviti, ali morebitno dodeljeno nadomestilo presega to, kar je nujno za kritje zadevnih stroškov, nastalih pri izpolnjevanju obveznosti javne službe. Komisija ugotavlja, da glede na financiranje ukrepov (v višini 44 138 854,50 EUR, ki ga je zagotovila italijanska država, in 13 621 000 EUR, ki jih je iz lastnih sredstev zagotovil pristaniški organ v Neaplju) kot nadomestila za obveznost, naloženo družbi CAMED, da ohranja prost dostop do suhih dokov, ne more izključiti tveganja prekomernega nadomestila (glej uvodno izjavo 169). Poleg tega, kot je pojasnjeno v uvodni izjavi 162, narava in obseg domnevnih obveznosti javne službe nista bila jasno opredeljena.

(193) Komisija zato ugotavlja, da ukrepov ni mogoče razglasiti za združljive na podlagi okvira za storitve splošnega gospodarskega pomena iz leta 2011, kar zadeva domnevno pomoč za družbo CAMED.

([67]) Glej (i) Uredbo (ES) št. 1540/98, ki je začela veljati 1. januarja 1999 in je veljala do 31. decembra 2003; (ii) okvir za državno pomoč ladjedelništvu iz leta 2004, ki se je prvotno uporabljal od 1. januarja 2004 do 31. decembra 2006, nato pa je bil dvakrat podaljšan do 31. decembra 2008 in do 31. decembra 2011.

([68]) Glej člen 7 Uredbe (ES) št. 1540/98; odstavek 26 okvira za državno pomoč ladjedelništvu iz leta 2003; uvodno izjavo 13 okvira za državno pomoč ladjedelništvu iz leta 2011; glej tudi Odločbo Komisije o državni pomoči C 21/2006 (ex N 635/2005), ki naj bi jo izvajala Slovaška republika za Slovenské lodenice Komárno, 2007/529/ES.

(194) Kar zadeva združljivost pomoči za družbo CAMED na podlagi pravil o ladjedelništvu, Komisija navaja, da je družba CAMED – kot upravljavec in uporabnik zmogljivosti, ki so prejele pomoč – prejela pomoč za tekoče poslovanje (v obliki znižanih koncesnin), namenjeno zmanjšanju izdatkov, ki bi jih morala nositi ta družba. Pravila o državni pomoči za ladjedelniški sektor, ki so se uporabljala ob odobritvi posameznega ukrepa (glej uvodno izjavo 179), ne določajo pomoči za tekoče poslovanje za upravljavce ali uporabnike ladjedelniških zmogljivosti. Komisija zato ugotavlja, da pomoči za družbo CAMED ni mogoče razglasiti za združljivo pomoč.

6. **SKLEPNA UGOTOVITEV O OBSTOJU IN ZDRUŽLJIVOSTI POMOČI**

(195) Komisija ugotavlja, da je Italija nezakonito izvedla pomoč za naložbe za pristaniški organ v Neaplju in s tem kršila člen 108(3) PDEU.

(196) Komisija tudi ugotavlja, da je Italija nezakonito izvedla pomoč za tekoče poslovanje za družbo CAMED in s tem kršila člen 108(3) PDEU.

(197) Ker ni mogoče opredeliti nobenih razlogov za razglasitev ukrepov za združljive z notranjim trgom, jih je treba šteti za nezdružljive.

7. **VRAČILO**

7.1 **Zastaralni rok**

(198) Komisija navaja, da po navedbah italijanskih organov javne podpore, ki je predmet ocene, ni mogoče izterjati, saj se je zastaralni rok, določen s členom 17 postopkovne uredbe, iztekel.

(199) Člen 17(1) določa, da imajo „[p]ooblastila Komisije zahtevati vračilo pomoči […] desetletni zastaralni rok“. Vendar člen 17(2) določa: „Zastaralni rok začne teči na dan, ko je dodeljena nezakonita pomoč upravičencu kot individualna pomoč ali kot pomoč v okviru sheme pomoči. Kakršen koli ukrep glede nezakonite pomoči, ki ga sprejme Komisija ali država članica na zahtevo Komisije, prekine zastaralni rok. Po vsaki prekinitvi začne rok teči znova. Zastaranje se zadrži tako dolgo, dokler je odločba Komisije v postopku pred Sodiščem Evropske unije.“

(200) Komisija meni, da trditev italijanskih organov ni mogoče sprejeti. V resnici je bil zaradi dejanj Komisije, ko je marca 2006 poslala zahtevo za informacije, v letih 2013 in 2014 dopisa s predhodno oceno pritožniku ter zahteve za dodatne informacije italijanskim organom (glej uvodne izjave 3, 5 in 6), zastaralni rok prekinjen, tako da se desetletni zastaralni rok še ni iztekel.

7.2 **Legitimna pričakovanja in pravna varnost**

(201) V skladu s členom 16(1) postopkovne uredbe je treba vsako pomoč, ki ni združljiva z notranjim trgom, vrniti.

(202) Vendar člen 16(1) določa, da „Komisija ne zahteva vračila pomoči, če bi bilo to v nasprotju s splošnim načelom prava Unije“. V zvezi s tem je Sodišče določilo, da mora Komisija po uradni dolžnosti upoštevati izjemne okoliščine, ki v skladu s členom 16(1) upravičujejo, da ne odredi vračila nezakonito dodeljene pomoči, če je to vračilo v nasprotju s splošnim načelom prava Unije ([69]).

(203) Komisija opozarja, da sta Italija in družba CAMED v pripombah k sklepu o začetku postopka trdili, da je sklep Komisije nezakonit in pomeni kršitev splošnih načel dobrega upravljanja, pravne varnosti in legitimnih pričakovanj (glej uvodne izjave od 52 do 54 in 91).

([69]) Sodba v zadevi C-223/85, *RSV proti Komisiji*, ECLI:EU:C:1987:502.

(204) V skladu s sodno prakso Sodišča je pravica do sklicevanja na načelo varstva legitimnih pričakovanj pogojena s tem, da so pristojni organi Unije zadevni osebi dali natančna, brezpogojna in skladna zagotovila, ki izhajajo iz pooblaščenih in zanesljivih virov ([70]). Ta zagotovila so v skladu s sodno prakso lahko eksplicitna (npr. neposredno sporočilo državi članici o veljavnosti določenega ukrepa) ([71]) ali implicitna (npr. nepotrebne zamude pri postopku, odobritev podobnih shem v preteklosti) ([72]). Na legitimna pričakovanja glede zakonitosti dodeljene pomoči se je razen v izjemnih okoliščinah mogoče sklicevati le, če je bila pomoč dodeljena v skladu z zahtevami po obveščanju iz člena 108 PDEU ([73]).

(205) Komisija ugotavlja, da v obravnavani zadevi načelo legitimnih pričakovanj ni bilo kršeno. Dejansko, kot je bilo pojasnjeno v uvodnih izjavah od 147 do 150, italijanski organi pomoči niso nikoli priglasili. Poleg tega ni Komisija dala nobenih natančnih, brezpogojnih in skladnih zagotovil o tem, da ukrep ni pomoč ali da je združljiva pomoč ([74]).

(206) Cilj temeljne zahteve po pravni varnosti, ki je prav tako zajeta s členom 16 postopkovne uredbe, je zagotoviti predvidljivost pravnih položajev in razmerij, ki se urejajo s pravom Unije, s čimer preprečuje, da bi Komisija neomejeno zavlačevala z izvajanjem svojih pristojnosti ([75]).

(207) Komisija glede na zelo posebne okoliščine te zadeve meni, da načelo pravne varnosti v zvezi z italijanskimi organi ni bilo ustrezno upoštevano.

(208) Komisija ugotavlja, da cela vrsta dokazov kaže, (i) da je Komisija zavlačevala z izvajanjem svojih pristojnosti pri preiskavi zadevnih ukrepov in (ii) da so lahko italijanski organi na podlagi implicitne navedbe, ki jim jo je Komisija dala pred ponovno uvedbo postopka leta 2013, zmotno sklepali o zakonitosti navedenih ukrepov ([76]).

(209) Prvič, Komisija je zavlačevala z izvajanjem svojih pristojnosti pri preiskavi zadevnih ukrepov: Komisija je poslala zahtevo za informacije marca 2006, Italija pa je nanjo odgovorila 3. aprila 2006, pri čemer je navedla izčrpne informacije, na podlagi katerih bi morala Komisija ugotoviti, da je ukrep, ki se preučuje, dejansko javna podpora. Kljub temu službe Komisije niso ukrepale na podlagi navedenega dopisa, ampak so postopek celo končale. Postopek se je znova začel šele čez sedem let po uradni pritožbi februarja 2013. Sklep o začetku postopka je bil na koncu izdan junija 2016.

(210) Drugič, zaradi implicitne navedbe, ki jo je Komisija dala italijanskim organom pred ponovno uvedbo postopka leta 2013, so lahko ti zmotno sklepali o zakonitosti ukrepa. V dopisu z dne 3. aprila 2006 so italijanski organi trdili, da so zadevni suhi doki javna infrastruktura in kot taki niso predmet smernic o ladjedelništvu. Kljub temu bi morala Komisija na podlagi informacij, ki so ji jih zagotovili italijanski organi, sklepati, da je ukrep, ki se preučuje, dejansko javna podpora ladjedelništvu in zmogljivostim za popravilo ladij, kar je državna pomoč, ki bi morala biti priglašena Komisiji. Čeprav je bila torej Komisija seznanjena z naravo naložbenega projekta, ki je prejel pomoč, v obdobju 2006–2013 ni sprejela nadaljnjih ukrepov ali izvedla nadaljnje preiskave, s čimer je Italiji implicitno nakazala, da je pravilno opredelila suhe doke kot pristaniško infrastrukturo.

(211) Ker je od odgovora italijanskih organov na dopis Komisije do dodatne zahteve za informacije, ki jo je Komisija poslala Italiji, preteklo sedem let, bi lahko Italija – v tej konkretni zadevi – domnevala, da molk Komisije pomeni, da je ta implicitno sprejela prvotno stališče Italije, da ukrep ne spada v okvir nadzora nad državnimi pomočmi in zato priglasitev ni bila potrebna. Čeprav je res, da načeloma dejstvo, da se Komisija ni odzvala na odgovor države članice, samo po sebi ne more pomeniti kršitve načela pravne varnosti, pa je kljub temu jasno, da ta konkretna zadeva ne vključuje zgolj neukrepanja Komisije, ampak tudi implicitno navedbo, ki so jo službe Komisije dale

([70]) Sodba v zadevi C-537/08 P, *Kahla Thuringen Porzellan*, ECLI:EU:C:2010:769, točka 63 in navedena sodna praksa.
([71]) Sodba v zadevi C-265/85, *Van den Bergh en Jurgens proti Komisiji*, ECLI:EU:C:1987:121, točka 44.
([72]) Sodba v zadevi C-223/85, *RSV proti Komisiji*, ECLI:EU:C:1987:502.
([73]) Sodba v združenih zadevah od C-630/11 P do C-633/11 P, *HGA Srl in drugi*, ECLI:EU:C:2013:387, točka 134.
([74]) V zvezi z opredelitvijo načela legitimnih pričakovanj glej sodbi Sodišča v zadevah C-265/85, *Van den Bergh en Jurgens proti Komisiji*, ECLI:EU:C:1987:121, točka 44, in C-152/88, *Sofrimport proti Komisiji*, ECLI:EU:C:1990:259, točka 26; sodbi Splošnega sodišča v zadevah T-290/97, *Mehibas Dordtselaan proti Komisiji*, ECLI:EU:T:2000:8, točka 59, in T-223/00, *Kyowa Hakko Kogyo proti Komisiji*, ECLI:EU:T:2003:194, točka 51; v zvezi z neobstojem legitimnih pričakovanj prejemnikov nezakonito izvedene pomoči glej sodbo Sodišča v združenih zadevah C-183/02 P in C-187/02 P, *Demesa in Territorio Histórico de Álava proti Komisiji*, ECLI:EU:C:2004:701, točki 44 in 45 ter navedena sodna praksa.
([75]) Glej sodbo Sodišča v združenih zadevah C-74/00 P in C-75/00 P, *Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji*, ECLI:EU:C:2002:524, točka 140.
([76]) Glej Odločbo Komisije 2007/256/ES z dne 20. decembra 2006 o shemi pomoči, ki jo je izvajala Francija na podlagi člena 39 CA Splošnega zakonika o davkih – Državna pomoč C46/2004 (prej NN65/2004) (UL L 112, 30.4.2007, str. 41), in sodbo v zadevi C-408/04 P, *Komisija/Salzgitter*, ECLI:EU:C:2008:236, točka 106.

Italiji, kar je privedlo do izjemnega spleta okoliščin. Posledično bi lahko (i) sedemletna zamuda v prvotnem postopku odločanja Komisije (ker ni ukrepala na podlagi prvotnega dopisa italijanskih organov z dne 3. aprila 2006) skupaj z (ii) neukrepanjem Komisije, ki bi se lahko v konkretnih okoliščinah te zadeve razlagalo kot tiho strinjanje s stališčem italijanskih organov glede opredelitve in razlage pravnega okvira za oceno ukrepa, vzbudila dvome glede zakonitosti ukrepov in italijanskim organom preprečila pravočasno ukrepanje, da bi zadevne ukrepe uskladili s pravili o državni pomoči.

(212) Zato Komisija na podlagi konkretnih okoliščin te zadeve v povezavi z zgornjimi navedbami, da se zagotovi predvidljivost pravnih položajev in razmerij, ki se urejajo s pravom Unije, ugotavlja, da konkretne okoliščine te zadeve pomenijo, da Italiji ni treba izterjati nezdružljive pomoči iz oddelka 5 za pristaniški organ v Neaplju ali družbo CAMED, ki je bila odobrena pred zahtevo za informacije, ki jo je Komisija Italiji poslala 28. februarja 2013 in s katero se je ta postopek znova začel.

(213) Kar zadeva pomoč, odobreno po 28. februarju 2013, je morebitno nezdružljivo pomoč mogoče izterjati od prejemnikov. Komisija dejansko ugotavlja, da so bili italijanski organi v celoti seznanjeni s pomisleki Komisije glede zakonitosti in združljivosti pomoči, ko je bila 28. februarja 2013 odposlana podrobna zahteva za informacije.

(214) Kot pa je navedeno v uvodni izjavi 178 zgoraj, Komisija ugotavlja, da so bili vsi zadevni ukrepi pristaniškemu organu v Neaplju odobreni pred 28. februarjem 2013, tj. datumom zahteve za informacije, ki jo je Komisija poslala Italiji po uradni pritožbi iz leta 2013. Tudi družbi CAMED so bili vsi zadevni ukrepi odobreni pred 28. februarjem 2013, saj je dobila zakonsko pravico do prejema pomoči na podlagi koncesijske pogodbe iz leta 2004. Tako nobeden od ukrepov pomoči, ki so bili predmet te zadeve, ni bil odobren po 28. februarju 2013.

7.3 **Pomoč, ki jo je treba izterjati od pristaniškega organa v Neaplju in družbe CAMED**

(215) Glede na konkretne okoliščine, predstavljene v tej zadevi, kot so pojasnjene v uvodnih izjavah od 207 do 211, in ugotovitev v uvodni izjavi 214 Italija ne izterja nobenega zneska niti od pristaniškega organa v Neaplju niti od družbe CAMED. Iz istih razlogov se v tem sklepu ne izključujejo prihodnja plačila v zvezi s konkretnimi zneski pomoči, ki so bili že odobreni pristaniškemu organu v Neaplju (na podlagi ministrske odredbe z dne 27. oktobra 1999, sprejete znotraj splošnega okvira, določenega v zakonu št. 413/1998, v povezavi z ministrsko odredbo z dne 2. maja 2001) in družbi CAMED (na podlagi koncesijske pogodbe iz leta 2004) pred 28. februarjem 2013.

(216) Kljub temu bi morala Italija, če bi razmišljala o odobritvi drugih ukrepov pomoči v pristanišču v Neaplju, take ukrepe na podlagi člena 108(3) PDEU seveda priglasiti Komisiji, da bi se ocenila njihova združljivost z notranjim trgom (razen seveda če za take ukrepe velja skupinska izjema od priglasitve) –

SPREJELA NASLEDNJI SKLEP:

Člen 1

(1) Državna pomoč v obliki pomoči za naložbe, ki jo je Italija dodelila pristaniškemu organu v Neaplju na podlagi ministrske odredbe z dne 27. oktobra 1999, sprejete znotraj splošnega okvira, določenega v zakonu št. 413/1998, v povezavi z ministrsko odredbo z dne 2. maja 2001, ki jo je Italija nezakonito izvedla ob kršitvi člena 108(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije, ni združljiva z notranjim trgom.

(2) Državna pomoč v obliki neupravičeno nizkih koncesnin, ki jo je pristaniški organ v Neaplju dodelil družbi CAMED in jo je Italija nezakonito izvedla na podlagi koncesijske pogodbe iz leta 2004, ki sta jo družba CAMED in pristaniški organ v Neaplju podpisala 29. julija 2004, s čimer je kršila člen 108(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije, ni združljiva z notranjim trgom.

Člen 2

Italiji ni treba izterjati pomoči iz člena 1.

Člen 3

Ta sklep je naslovljen na Italijansko republiko.

V Bruslju, 20. septembra 2018

Za Komisijo
Margrethe VESTAGER
Članica Komisije